

PERSPECTIVA ESCOLAR 132

Publicació de «Rosa Sensat»

Febrer 1989

La Nit

ÍNDEX

La Nit	1
1. <i>El cel, l'espectacle de la nit</i> , per Robert Estalella	2
2. <i>Conèixer la ciutat de nit</i> , per Joan Domènech	7
3. <i>Viu la nit: el somni d'una nit d'estiu</i> , per E. P. Les Fontetes	11
4. <i>Llegir a la nit</i> , per Jaume Cela i Juli Palou	15
5. <i>Quan neixen els poetes</i> , per Joan Barril	20
6. <i>La nit fosa</i> , per Eduard Delgado i Clavera	23
ESCOLA	
<i>Diapositives, ja!</i> , per Ferran Lagarda i Mata	27
<i>La «Nit de Reis» a Cornellà de Llobregat</i> , per Laureà Palmer i Juan	31
Didàctica	
<i>La música i els nens petits</i> , per Anna Bach	40
NOTÍCIES DE L'ASSOCIACIÓ	
<i>Preparació del II Congrés de MRP de l'Estat a Gandia</i>	43
<i>Federació de MRP de Catalunya</i>	43
<i>Secretariat de la Campanya «Defensem l'ensenyament públic i la seva qualitat»</i>	44
ACTUALITAT	
Informacions i comentaris	
<i>Els Consells Escolars a Catalunya</i> , per Ramon Plandiura Vilacis	46
<i>Audicions per a escolars per al curs 1988/89</i> , per Josep M. Vilar	49
<i>Marià Manent: el cant amagadís</i> , per Jaume Cela	54
Bibliografia	
<i>Jocs per aprendre a llegir i escriure (M. Baqués i Trechs)</i> , per Anna Toro	56
<i>Altres novetats</i> , Biblioteca Rosa Sensat	57
Literatura infantil	59
Pel broc petit	
<i>Noves tecnologies, noves excuses</i> , per Mireia Puig	60

**PERSPECTIVA
ESCOLAR 132**

Perspectiva Escolar

Edició i Administració: a.a.p.s.a. «Rosa Sensat» - Corsega, 271
Tel 237 07 01 - 08008 Barcelona

Consell de Redacció: Anna Agenjo, Rosa Carrió, Mercè Comas,
Biel Dalmau, Mercè Fluvià, Pere Fortuny, Montserrat Galicia,
Marta Mata, Pia Villarubias

Director: Jordi Tomàs

Secretària de Redacció: Lidia Sánchez

Maqueta i Coberta: Nurria Hortal

Fotocomposició: Sistemcomp. S.A.

Impressió: Sirven Gràfic

Distribució a llibreries: Arc de Berà - Lluïl, 10-14, 08005 Barcelona

Subscripcions: a.a.p.s.a. «Rosa Sensat»

Dipòsit legal: B 2 090-1975 - ISSN 0210-2331

Subscripció anual 3.830 ptes. - P.V.P. 455 ptes

EL II CONGRÉS DE MOVIMENTS DE RENOVACIÓ PEDAGÒGICA

Els darrers anys s'han produït fortes transformacions socials, i han variat també els mecanismes amb què aquesta realitat social es concreta a l'escola.

El curs passat es va debatre el Projecte de Reforma del Sistema Educatiu, on es proposen una sèrie de mesures que afecten en profunditat l'escola: augment de l'escolaritat fins als 16 anys, en un sistema d'escola comprensiva; reconeixement de l'etapa 0-6 com a educativa; nova estructura dels ensenyaments no obligatoris...

A mesura que l'escola ha anat redefinint la seva funció, el paper del mestre també ha variat. La pèrdua de l'exclusivitat en la informació que reben els nois; la incorporació dels canvis culturals i tecnològics, la realització de la seva tasca en el marc d'un projecte Educatiu d'Escola i, per tant, com a membre d'un equip que s'organitza en funció de les finalitats que s'hi expliciten; la participació d'altres estaments en la gestió de l'escola, en són alguns dels elements.

En aquest context, els MRP han seguit un procés de consolidació organitzativa, d'adaptació del seu treball a les noves condicions en què es realitza, moltes de les quals han impulsat: realització de plans unitaris en algunes zones, que es van perfilant com a model de formació permanent del professorat; multiplicitat d'ofertes educatives; reconeixement institucional de les nostres aportacions...

Escola, professorat i moviments van ser els eixos a partir dels quals es va estructurar el treball del I Congrés, on dibuixàvem l'escola que volíem, que anàvem realitzant. D'això, en fa ja cinc anys i mig.

Durant aquest temps, hem vist com trets definitoris d'aquesta escola —per a tots, però per tots emmarcada en la realitat històrica, social, cultural i lingüística...— guanyaven consens social; com es recollien algunes de les propostes formulades: l'elaboració d'un Projecte de Reforma del Sistema Educatiu i l'estructura en cicles i etapes que contempla, en són exemple.

S'imposava, doncs, un nou Congrés, el segon, que se celebrarà a Gandia del 24 al 29 d'abril, i que té com a objectius: 1. redefinir el model d'escola pública a partir de les aportacions posteriors al I Congrés, i els canvis produïts en la política educativa; 2. aprofundir en el currículum com a marc regulador de la pràctica pedagògica i espai d'intervenció dels MRPs; 3. avançar en la reflexió sobre els trets d'identitat dels Moviments de Renovació, les seves estructures organitzatives de cooperació i les estratègies d'intervenció a l'escola i a la societat en general, juntament amb d'altres forces socials progressistes.

El ritme d'avenç en la renovació de l'escola depèn de factors diversos, però els Moviments tenim el repte de clarificar objectius i actuar per a la seva consecució, de prioritzar esforços. Que les conclusions d'aquest II Congrés esdevinguin referència per als qui treballem per a la millora de l'ensenyament, és el desig de tots.

EL CEL, L'ESPECTACLE DE LA NIT

Robert Estalella

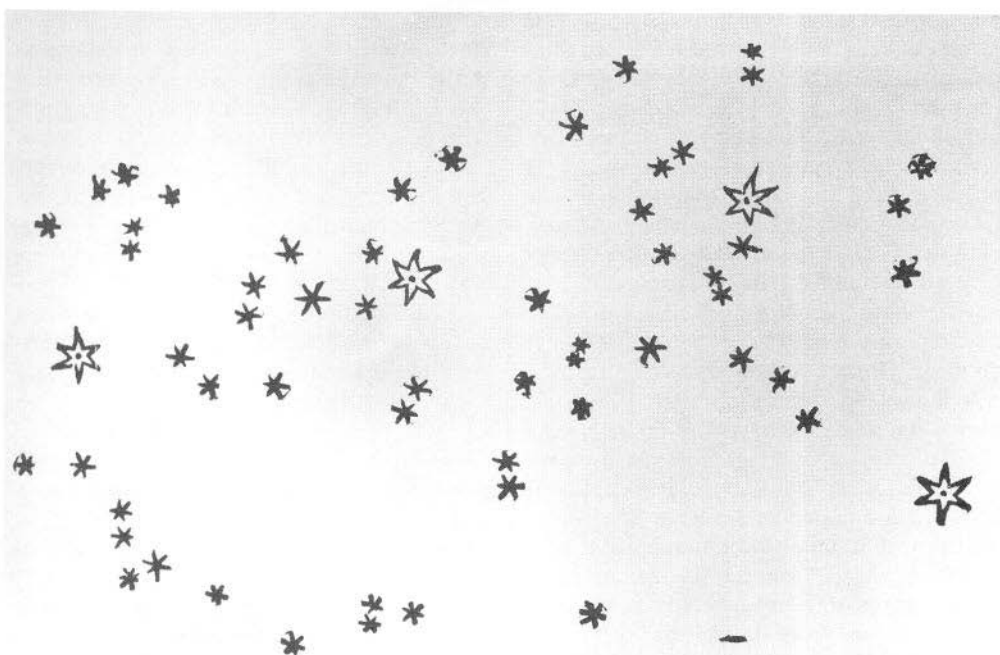
Una gran majoria de nosaltres som habitants d'alguna ciutat. La vida urbana ha portat, en cert sentit, la desaparició de la nit. Els carrers són il·luminats, totes les cases tenen llum a la nit, i fem una activitat igual que la que fem quan hi ha llum de dia: només apaguem tots els llums quan anem a dormir. Sense adonar-nos-en, hem fet desaparèixer pràcticament la nit de la nostra vida quotidiana. Tant és així, que si hi ha una apagada general a la ciutat, tots quedem sorpresos de la foscor de la nit i del fet que al cel es vegin tants d'estels!

Intentem recuperar l'espectacle del cel a la nit! Val la pena! Hem de triar una nit sense núvols, a un lloc on no hi hagi llum ambient, és a dir, lluny de qualsevol ciutat o lloc il·luminat. Hi ha indrets especialment adients, on el cel normalment és molt transparent, per exemple dalt de les muntanyes. Per poder gaudir de l'espectacle, però, cal prendre algunes precaucions: si volem estar una estona a la intempèrie, parats mirant al cel, caldrà que ens abriguem, encara que sigui a ple estiu. I si és a l'hivern, guants, mitjons gruixuts, gorra de llana, anorak, bufanda, un termos amb beguda calenta... És millor abrigar-se que haver de plegar al cap de cinc minuts per culpa del

fred. També va bé tenir una llanterna, però no convé que faci massa llum, perquè si no és així, cada vegada que l'engeguem ens deixa enlluernats i hem d'esperar uns quants minuts abans que els nostres ulls es tornin a adaptar a la foscor. Una bona solució pot ser tapar el vidre de la llanterna amb un paper de cel·lofana vermella.

Suposem, doncs, que hem triat un bon lloc i hem tingut sort amb els núvols i les boires, i alcem el cap per mirar el cel. Quan els nostres ulls s'han acabat d'adaptar a la foscor, l'espectacle, encara que no sigui cap sorpresa, sol causar impressió. No cal ser una persona especialment sensible, ni encara menys un aficionat o un entès en astronomia per quedar bocabadat davant un cel recobert d'estels centellejants, tants, que sembla que et pesin damunt del cap o que tot el cel estigui a punt d'esfondrar-se. És un espectacle que et fa sentir l'estreta relació entre un mateix i el cosmos. És un bon moment per recordar que la matèria de la qual estem formats (elements com el carboni, nitrogen, oxigen...) s'ha originat a l'interior d'estels com els que veiem i que ha anat a parar a la Terra quan es va formar el Sol i els planetes que l'acompanyen.

Com és possible que n'hi hagi tants?

¿Quants n'hi ha, si és que té sentit una pregunta com aquesta? Potser la pregunta correcta sigui quants se'n poden veure a ull nu. La resposta és uns quants milers, uns 6.000 si les condicions de la nit són realment bones. Però és molt més divertit comptar-los! Es pot fer d'una manera bastant senzilla: retalleu, en un full de cartolina, un forat rodó de 10 cm de diàmetre i lligueu un cordill a la cartolina. Feu-hi un nus a una distància de 30 cm. Si agafeu el full i l'aganteu de manera que el cordill quedi estirat perpendicularment, amb el nus a prop d'ull, veureu a través del forat exactament un 1% de la volta celeste. Dirigiu el forat a una direcció del cel. Compteu els estels que hi veieu. Feu-ho cap a un total de deu direccions diferents del cel, sumeu el nombre d'estels que heu comptat i multipliqueu per deu. Obtindreu el nombre total d'estels visibles al cel.

És possible que ens sentim desorientats davant el nombre d'estels, però segur que ben aviat començarem a reconèixer alguna constel·lació coneguda o, si no en coneixem cap, a veure com els estels dibuixen formes geo-

mètriques (triangles, creus, quadrilàters o formes més complexes). Les constel·lacions no són essencialment més que regles mnemotècniques per reconèixer els estels del cel. Si us interessa aprendre a reconèixer-los, feu servir un planisferi. El planisferi permet de seleccionar l'hora i la data de manera que ensenyi només els estels que són visibles en un moment donat, i a més indica la direcció aproximada en què es troben. Amb l'ajuda del planisferi podreu trobar, a l'hivern, la magnífica constel·lació d'Orió i recordar la història del gegant caçador que, acompanyat de dos gossos, el Ca Major (que conté l'estel Sírius, el més brillant del cel) i el Ca Menor, perseguia el Taure, l'ull envermellit del qual és l'estel Aldebaran. Si és l'estiu, podreu admirar prop de l'horitzó l'Escorpió amb un dels estels més vermells del cel, Antares, o l'aspecte majestuosos del Cigne amb les ales obertes, volant per sobre la Via Làctia.

Aquesta franja lluminosa de la Via Làctia, si la nit és prou clara, podrem seguir-la per tot el cel, formant un gran semicercle, d'horitzó a horitzó. Sense cap instrument és im-

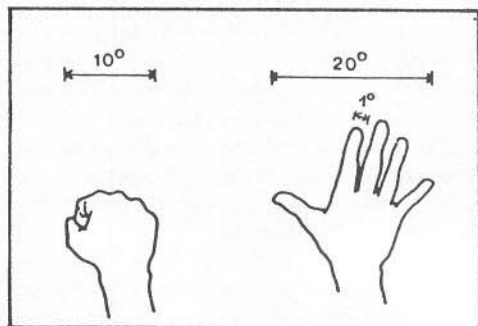
4 possible de distingir els estels individuals que formen la Via Làctia i produeixen aquesta lluminositat difosa. Són estels més llunyans que els altres. ¿Quin és l'objecte celest més llunyà que podem veure a ull nu? Tots els estels que podem veure pertanyen al mateix sistema: la nostra galàxia, la galàxia de la Via Làctia. De fet, només veiem una part relativament propera de la nostra galàxia. La majoria d'estels que veiem estan a distàncies de menys de cent anys de llum. El més proper està a uns 3 anys de llum, i algun molt llunyà a uns 3.000 anys de llum. ¿Podem veure algun objecte molt més llunyà, de fora de la nostra galàxia? Si visquéssim a l'hemisferi sud ho tindriem molt fàcil: els Núvols de Magalhães són dues petites galàxies de forma irregular, satèl·lits de la nostra, que destaquen al cel nocturn. A l'hemisferi nord resulta bastant més difícil. L'únic objecte extragalàctic que es pot arribar a veure amb uns prismàtics (diuen que també a ull nu, però jo no n'he estat mai capaç) és la galàxia d'Andròmeda, a la constel·lació del mateix nom. Es veu com una taca allargada, molt difuminada. En realitat és una magnífica galàxia amb braços espirals, molt semblant a la nostra, situada a una distància de dos milions d'anys de llum. És el límit de distància a què arriben els nostres ulls.

Ja que hem parlat de distàncies tan grans, val la pena preguntar-nos pels objectes més propers que els estels: els del nostre Sistema solar. On són els planetes? ¿Com els podem reconèixer? La característica que els distingeix és que es desplacen respecte al fons d'estels, els quals mantenen sempre la mateixa dispo-

sició (la forma de les constel·lacions varia tan lentament que només seria apreciable al cap de milions d'anys). Però no espereu veure com es desplaça un planeta durant una nit! Això només és possible si es comparen les posicions en dues nits diferents, amb uns quants dies d'interval. L'única manera segura de saber si un punt lluminós és un planeta és conèixer prou bé el cel per saber si el punt pertany a alguna constel·lació o no. Si no hi pertany, molt probablement serà un planeta. (Si no fos un planeta, hauríeu fet un descobriment tan gran que el vostre nom figuraria a partir d'ara als annals de l'astronomia.) La millor solució és fer servir un planisferi i tenir informació prèvia de la posició aproximada del planeta. Aquesta informació la donen cada mes alguns diaris i revistes de divulgació. També podeu fer servir algun petit programa d'ordinador per calcular-les.

En tot cas, hi ha algunes regles que poden ajudar a identificar els planetes. D'una banda, acostumen a centellejar menys que els estels. Encara que no ho veiem, un planeta és un disc il·luminat i no pas un punt de llum com els estels. Això fa que l'atmosfera no faci variar tant la intensitat de la llum que en rebem, i per tant es produeix menys centelleig. D'altra banda, els planetes, només els podem trobar a una zona determinada del cel, a l'eclíptica, que representa el pla del Sistema solar projectat a sobre el cel. És el camí que veiem seguir al Sol, la Lluna i tots els planetes a través dels estels de la volta celeste. Les constel·lacions que travessen en el seu desplaçament són les conegudíssimes dotze constel·lacions del zodíac (de fet, n'hi ha una d'addicional, Serpentari —Ofiüc—, que també està sobre l'eclíptica). És per això que des de la latitud de Catalunya, per exemple, mai no podem veure un planeta just a la vertical del nostre cap, ni a la part de cel que hi ha mirant cap al nord. Un altre exemple pot ser el cas de Venus: com que és un planeta interior, sempre està a prop del Sol, i només se'l pot veure al vespre cap a ponent o de matinada cap a llevant; molts cops és molt més brillant que cap estel del cel.

Els altres planetes es poden distingir també pel seu color: Mart és el més vermellós, Saturn és d'un groc intens i Júpiter, que pot arribar a ser molt brillant, és blanquinós. Val

Mesura de grandàries aparents

Mesurant la separació entre la lluna i el sol

la pena parar una mica d'atenció a Júpiter. Si porteu uns prismàtics (uns de 10 augments serveixen), enfoqueu-los cap a Júpiter. Podreu distingir el seu disc blanquinós i, alineats amb l'equador del planeta, fins a quatre puntets de llum: esteu refent el descobriment de Galileu! Acabeu de veure els satèl·lits galileans de Júpiter. Per ordre de distància al planeta són Ió, Europa, Ganimedes i Cal·listo. Penseu, a més, que l'instrument que va fer servir Galileu era probablement de pitjor qualitat que el vostre! Com ja sabeu, aquestes observacions de Galileu, i la interpretació que en va fer, po-

saren de manifest les limitacions del model geocèntric de l'univers. Evidentment, si disposeu d'un petit telescopi, podreu veure'ls molt millor i també podreu gaudir de la sempre sorprenent visió dels anells de Saturn. Val la pena provar-ho.

Ja que hem parlat dels planetes, no tan llunyans com els estels, podem preguntar-nos si podem veure objectes celestes molt més propers, més encara que la Lluna, que només està a un segon de llum de distància aproximadament. Si estem una mica d'estona mirant el cel, segur que tard o d'hora veurem passar

6 un punt lluminós que va avançant ràpidament entre els estels i a vegades desapareix de cop i volta: és un satèl·lit artificial. Segueixen òrbites a altures d'uns centenars de quilòmetres de la superfície de la Terra. Cada vegada n'hi ha més i aviat serà difícil mirar el cel sense veure'n cap.

Per acabar l'espectacle del cel a la nit, l'albada hi posa un final majestuós. La llum que va apareixent per l'horitzó a llevant va fent desaparèixer progressivament els estels més febles, fins que la sobtada aparició del limbe lluminós del Sol per sobre l'horitzó fa capgirar la situació. Ha començat un nou dia. La propera sessió de l'espectacle, la nit que ve!

Bibliografia

Guies del cel:

MOORE, P., *Guía de las estrellas y los planetas*,

Guías de bolsillo, Ediciones Folio, Barcelona 1982.

SACASAS, J., *El firmament a l'estiu*, Llibres de motxilla, Pub. Abadia de Montserrat, Barcelona 1984.

Experiències, didàctica:

BROMAN, L.; ESTALELLA, R. i ROS, R. M., *Experiències de Astronomia*, Biblioteca de Recursos Didàctics Alhambra, Ed. Alhambra, Madrid 1988.

ESTALELLA, R. i altres, *Astronomia a l'Escola*, Dossiers Rosa Sensat, A.A.P.S.A. Rosa Sensat, Barcelona 1986.

SEYMOUR, P., *Aventuras con la astronomía*, Labor Bolsillo Juvenil, Labor, Barcelona 1987.

Divulgació:

ASIMOV, I., *El Universo*, Alianza, Madrid 1973.

ESTALELLA, R., *Mirant el cel*, Col. L'espill, Ed. Onda, Barcelona 1986.

REEVES, H., *Paciència dins l'atzur*, Empúries, Barcelona 1985.

SAGAN, C., *Cosmos*, Planeta, Barcelona 1982.

CONÈIXER LA CIUTAT DE NIT 7

Joan Domènech

Hom no pensa, quan es lleva al matí i baixa al carrer o, simplement, obre l'aixeta de l'aigua per tal d'incorporar-se al món de la realitat que, darrera de qualsevol de les accions que fem de manera automàtica aquelles primeres hores, milers de persones han estat treballant i és en aquest moment que acaben la seva jornada laboral. I, si res no falla, que tot és possible a la gran ciutat, l'aigua surt de l'aixeta freda o calenta, les notícies del diari et posen al corrent de les desgràcies quotidianes i el bar de la cantonada té a punt els seus croissants i el café amb llet que, si més no, t'acabarà de despertar. El metro, si no plou, et portarà a la teva feina.

Perquè tot estigui a punt, al matí, moltes coses han hagut de funcionar de nit. Aquesta va ser la raó que va moure un professor de secundària a fer amb els seus alumnes una visita nocturna per la ciutat. Un itinerari programat per una dotzena d'indrets que obrien amablement les seves portes i oferien les seves explicacions de funcionament als alumnes. Una visita com qualsevol de les que estem acostumats a programar habitualment. L'única particularitat era que es feia de nit.

Recordo que quan vam tenir notícia a través d'«El País» d'aquesta experiència, estàvem cercant noves activitats per a incloure a l'Escola d'Estiu. Cercàvem activitats que tren-

quessin la monotonia dels cursos, que poguessin fomentar un clima distès, sense oblidar els aspectes de formació. D'aquesta manera, fa cinc anys, vam programar la primera activitat de «Barcelona Nit».

Característiques de l'activitat

En Narcís Fradera, el professor que havia realitzat l'experiència amb els seus alumnes, va ser el que, ajudat per un mestre de la comissió organitzadora, es va encarregar cada any de programar un itinerari per una dotzena de llocs d'interès. I val a dir que, malgrat la diversitat de visites i d'expectatives dels mateixos assistents, l'interès s'ha mantingut els quatre anys i els assidus matriculats repeteixen any rera any. A pesar del cansament, l'addicció que provoca l'activitat és notable.

L'itinerari és totalment sorpresa. Ningú, a excepció dels guies, no sap on anem. Ni el mateix conductor de l'autobús, que també participa, amb evident sorpresa, de tot l'itinerari. Ens trobem a les vuit del vespre a prop d'un dels indrets escollits per començar i, a partir d'aquell moment, anem visitant un darrera l'altre empreses, serveis i tot tipus de llocs que funcionen de nit.

El mitjà de transport ha variat en el trans-

curts dels anys. Des de l'autocar, als trens de la Renfe, els carruatges per a turistes, les *golindrines* del port, el metro o, fins i tot, un autobús de línia, cedit durant tota la nit per la Companyia de Transports Metropolitans de Barcelona... Dotze hores sense parar en les quals s'intenta combinar les visites serioses amb les insòlites, la gresca amb el coneixement.

Tipus de llocs visitats

Malgrat l'objectiu inicial de l'activitat, en els itineraris programats per nosaltres intentem combinar tot tipus de visites. La cinquantena de llocs visitats en quatre anys, els podríem classificar en:

1. Visites a empreses i serveis en els quals l'activitat de nit està orientada a preparar quelcom que ha de funcionar durant el dia.
2. Serveis que per la seva especificitat han d'estar oberts dia i nit.
3. Indrets d'activitats pròpiament nocturnes.

Ja hem enumerat els mitjans de transport utilitzats. Fem ara un repàs dels llocs visitats.

De la subhasta del peix a les panificadores

En aquestes visites és on potser resta més evident l'objectiu que explicàvem al principi.

Hem visitat les redaccions i impremtes d'«El País», el «Diari de Barcelona» i «El Periódico». Hem pogut conèixer els avançats mètodes de confecció i impressió d'aquests diaris i, cada any, ens ha acompanyat algun periodista, que ha escrit la seva crònica particular de l'activitat. D'acord, sempre, amb l'esperit del propi diari i insistint en l'absoluta neutralitat d'aquests mitjans.

Hem recorregut la Rambla a l'hora que els empleats de l'Ajuntament la ruixen amb les seves mànegues i fan lliscar, Rambla avall, tota la brutícia acumulada durant el dia.

Hem anat als mercats de Mercabarna. Hem conegut les olors i els colors penetrants de l'es-corxadador i la fredor del mercat de la carn. I les olors i les frescors del mercat de fruites, verdures i flors. I, entre l'un i l'altre, hem estat escortats per visitar el mercat del peix, on les corredisses i els negocis poc clars sembla que són una mica habituals.

D'amagatotis i seguint un camió d'escombraries, ens ha portat a l'abocador metropolità de Viladecans: el cor mateix de la civi-

lització urbana, o, potser, una altra part menys noble?

Hem visitat panificadores en les quals hem pogut assistir al miracle quotidià de la multiplicació dels pans i on hem pogut veure l'«acurada» fabricació en sèrie dels pans de pagès. Les visites a les pastisseries han servit per consolar-nos una mica i per recuperar forces.

Hem pogut veure com es preparen les parades del Mercat de la Boqueria i, mentre ens oferien tot tipus de productes, ens han explicat la història centenària del mercat amb més tradició de la ciutat. Abans havíem assistit a la subhasta del peix del port. Encara que podia semblar la mateixa subhasta de Palamós o Sant Carles de la Ràpita, la incertesa dels llocs on s'havia pescat tot aquell peix donava un aire una mica morbós a la visita.

Dues visites d'ultratomba, per acabar. La neteja i condicionament de les vies del metro, feina absolutament planificada i necessària que es fa amb un grau bastant gran d'automatisme. I el servei nocturn de l'Institut Municipal de Pompes Fúnebres, preparat per als enterraments que començaran a les set del matí.

Obert i de guàrdia tot el dia

El jutge de guàrdia ens va atendre amb una gran amabilitat. Vam poder intercanviar opinions i idees sobre la justícia, els jutges i els jutjats. Mentre a fora esperaven altres clients, vam poder fer una volta per les cel·les, les sales de reconeixement i d'altres instal·lacions sòrdides del Palau de Justícia.

El servei d'urgències de la Seguretat Social, la Guàrdia urbana i els bombers mai no paren. És curiós veure com les urgències i consultes augmenten quan acaba la programació nocturna de Televisió: és el moment de posar-se malalt o estranyar-se per qualsevol fet, teòricament normal, i telefonar a la Guàrdia Urbana. Destaquem el fitxer dels bombers, una autèntica joia en plena època de la informàtica i l'automatització; un fitxer amb milers de cartonets que indiquen, de forma manual, l'itinerari més ràpid per arribar a un sinistre. No vulgueu ni pensar que passaria si caigués alguna de les caixes que els guarda.

¿Qui tornarà a beure aigua de l'aixeta des-

prés de veure com la depuren a la Societat General d'Aigües de Sant Joan Despi?

Els de la Renfe fan el que poden. Igual que els treballadors de la Catalana de Gas o de la Tèrmica de Sant Adrià.

Ràdio Quatre té l'humor no solament de fer programes de nit, sinó de fer-los oberts al públic.

Potser l'única visita que no va ser assumida per tothom és la que vam fer a les clavegueres, davant mateix de les Drassanes. La nit no és tan poètica com ens la descrivia Salvat-Passeig en el seu «Nocturn per acordió». Expliqueu-ho als empleats del servei de clavegueram que han de conviure amb les rates i tota mena d'insectes i animalets no classificats.

La ciutat nocturna

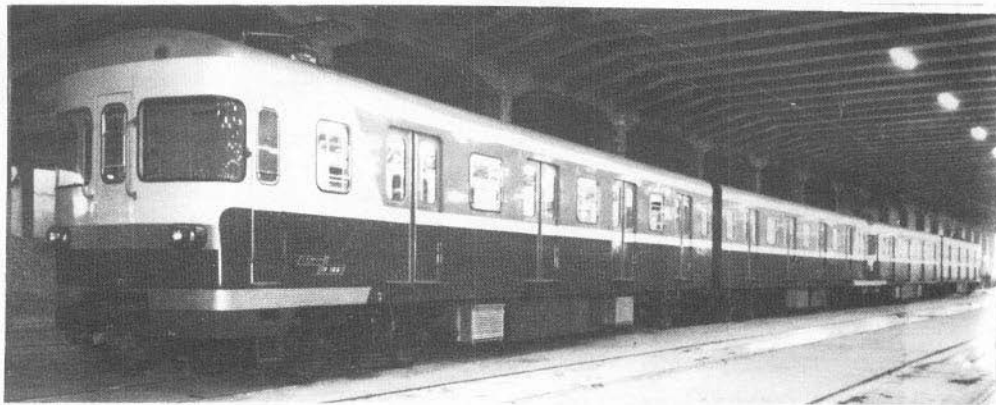
Cada any hem programat una parada d'itinerari. El Llantiol, l'inefable Molino i l'Arnau o un envelat de Festa Major. A les hores que fem aquestes visites encara estem en forma, la qual cosa ens permet de fer gresca i recuperar forces. A excepció del Bingo, on vam conèixer alguns dels entrellats del seu funcionament —els legals, és clar. A canvi, però, per ben poc no ens adormim mentre intentàvem cantar alguna cosa. Res, ni una línia.

Un dels llocs de més bon record és l'Observatori Fabra. Per la seva situació respecte a la ciutat i perquè vam poder endinsar-nos en la foscor de l'espai i de les estrelles. I amb una mica de paciència vam poder observar els anells de Saturn.

I enmig d'un paisatge de pel·lícula d'extraterrestres, en ple delta del Llobregat, la visita al far. El farer, sense poder aguantar-se un darrer badall, va tancar el far que deixa anar el seu raig, enmig de la boira i del fum de la ciutat. Tots teníem el dubte que la seva llum pogués arribar a cap vaixell que estigués una mica lluny de la costa.

Els matins a ciutat...

A la carter dels guies queden encara molt llocs per visitar. Els que ens van fallar —Àngel Casas Show, Telenotícies, el monument a Colom— o els que ens van negar l'entrada.

Val a dir que, paral·lelament a unes col·laboracions desinteressades, ens hem trobat en altres casos amb una gran incomprensió o reserva. A qui se li ocorre de fer una visita a les quatre del matí?

Al marge del cansament —que només es recupera parcialment amb un esmorzar de xurros amb xocolata o d'ensaïmades amb orxata de xufla—, queda en els assistents una estranya sensació. Conèixer la ciutat de nit, en un moment en què, en ser nosaltres pràcticament els únics espectadors, s'evidencia d'una manera més clara la complexitat del seu funcionament.

Una vessant poc romàntica, on els oficis són durs i no gaire bons, perquè són de mal viure, i on la son, malgrat tot, està a flor de pell dels homes i dones que hi treballen. Nosaltres, visitants estranys i encuriosits, hem fet quatre voltes i hem tastat una realitat contradictòria i insòlita. Tornem a casa amb el record d'aquella vella cançó de Raimon.

«Als matins a ciutat, quan l'aigua es queixa,
el so ajuda a la llum a fer-se dia,
mirall endins del cansament dels homes.»

VIU LA NIT: EL SOMNI D'UNA NIT D'ESTIU

E. P. Les Fontetes

Resum d'experiències d'una nit de treball amb els nois i noies de dos cursos de 8è d'EGB l'any 1986 i d'una altra amb les noies i nois de tres cursos de 6è d'EGB l'any 1987 a l'Escola Pública «Les Fontetes», de Cerdanyola del Vallès.

Amb el nom de *Viu la nit!* apareix un projecte amb dues finalitats ben concretes. La primera era la de trencar l'esquema que els nanos tenen habitualment de l'escola i aprofitar l'efecte motivador d'aquest trencament per desenvolupar les distintes feines que es presentaven. La segona era la de posar un grup d'alumnes del Cicle Superior d'EGB en contacte amb tot un seguit d'activitats molt relacionades amb el món nocturn, sovint estrany, però sempre màgic.

El primer que es va fer per tirar endavant el projecte va ser posar-nos a pensar, discutir i valorar totes les activitats possibles per fer aquesta nit (i en van sortir de ben curioses...).

De tot el ventall de possibilitats que van sorgir es van escollir les que es consideraven més adients tenint en compte la seva capacitat motivadora i el fet de poder-les globalitzar amb les diferents àrees.

El mètode de treball que es va fer servir per al muntatge del *Viu la nit!* va ser el de

viu la nit!

HORARI

9 h	Estel Vermell	Nit vivent	Pinjeltori	Xueta song	Bojels Cokels
9 h	Preparar el sopar	Taules i cadires	Ordinadors	Pancarta	Feines diverses
30 h	A SOPAR!!!				
32 h	Feines diverses	Fregar	Escombar	Xocolata	Recollir
1 h	Ordinadors	Telescopis	Taller de Premsa	Fer pa	Ràdioaficions
2 h	Telescopis	Taller de Premsa	Fer pa	Ràdioaficions	Ordinadors
3 h	Fer pa	Ordinadors	Ràdioaficions	Taller de Premsa	Telescopis
4 h	Pis... colabis		Fory Ribatallado		
4:30 h	Fory Ribatallado		Pis... colabis		
5 h	Ràdioaficions	Fer pa	Telescopis	Ordinadors	Taller de Premsa
6 h	Taller de Premsa	Ràdioaficions	Ordinadors	Telescopis	Fer pa
7 h	Taller de Premsa	Preparar l'esmorzar	Taller de Premsa	Preparar l'esmorzar	Preparar l'esmorzar
8 h	ESMORZAR!!!				
	i ja s'hi ha prou, NO!???				

nomenar un parell de persones perquè s'en-carreguessin d'endegar la feina de la resta de gent del Cicle i que ho coordinessin tot. Així

12 també eren els encarregats d'exposar el projecte a l'APA (que hi havia de participar activament) i a l'Ajuntament (que ens n'havia de subvencionar la meitat).

Entre d'altres activitats dels pares, podem esmentar la coordinació del sopar, el piscinabris i l'esmorzar, i fer d'intermediaris per a la visita a un forn industrial de pa.

Una vegada fet això, després d'haver localitzat tot el material que ens calia i d'haver concretat les visites i les col·laboracions, el programa de *Viu la nit!* va quedar com indica el quadre l'*Horari*.

I aquest era el pressupost:

— Sopar	25.000 Pts.
— Material d'informàtica	3.600 Pts.
— Material de Vídeo	2.400 Pts.
— Benzina	2.000 Pts.
— Material elèctric	2.200 Pts.
— Taller de premsa	5.000 Pts.
— Dossier	2.500 Pts.
— Altres	5.000 Pts.
TOTAL	47.800 Pts.

Entrem, però, ara, a veure més detingudament cadascuna de les activitats.

Premsa: *Viu la nit!* News

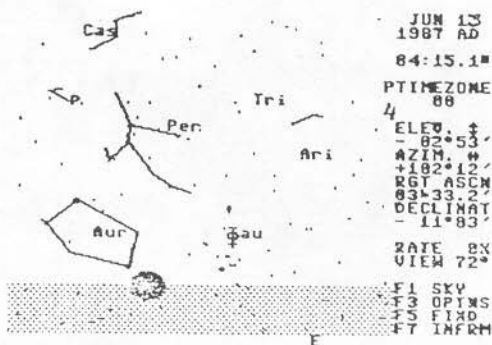
Diversos són els objectius d'aquesta activitat dins del *Viu la nit!*:

1. Seguint la mateixa idea del projecte, mostrar una de les diverses feines que es feien, una tasca que té una gran transcendència social.

2. Donar fe, per escrit, de totes les activitats fetes: convertir el periòdic en veritable «diari» on es deixés constància escrita de totes les activitats i de la funció de cada una.

3. Conèixer el recorregut de la notícia des del moment que es produeix fins que arriba a la redacció.

4. Que els alumnes, periodistes, s'expressessin correctament i apliquessin, a la pràctica, tots aquells coneixements que havien adquirit.

surt el sol...

5. Que la notícia servís per al record, la reflexió, l'anàlisi i la crítica de cada una de les activitats realitzades.

6. El periòdic tenia també com a objectiu fonamental que la resta de gent s'assabentés de tot el que es va fer a *Viu la nit!* i, d'altra banda, va servir també perquè la premsa s'integrés a l'escola.

Per portar a terme aquesta activitat es va establir un espai físic en el qual es va desenvolupar. Es va utilitzar una sala de l'escola tot organitzant-la com a redacció d'un periòdic, amb tot el material, encara que precari, que n'és propi: màquines d'escriure, aparells de reproducció, multicopista, material d'escriptori, ràdio, etc...

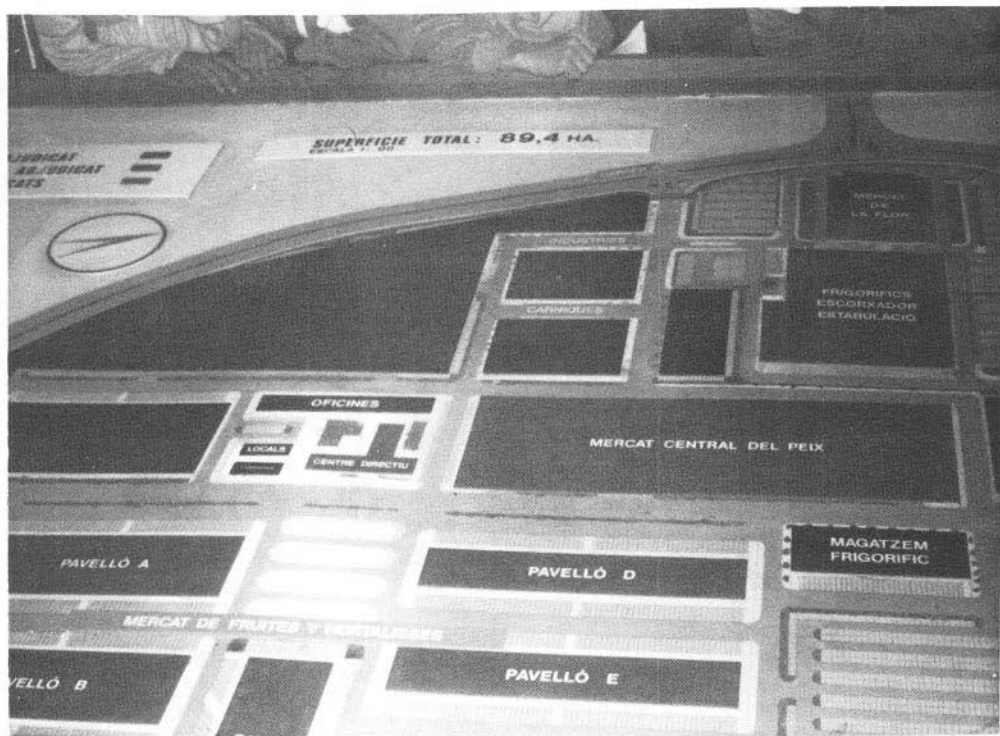
La feina de nois i noies va ser d'elaborar el «diari»: des de «viure» la notícia i redactar-la, fins a fer de linotipistes i impressors.

Dividits en diferents grups van anar passant per la sala de redacció a partir de la una de la matinada. L'activitat va començar amb un repartiment de funcions, totes centralitzades a la redacció.

Els corresponsals es van encarregar d'elaborar les notícies portades de les diferents activitats: sopar, ordinadors, radioaficionats, estels...

Per captar la informació exterior es va utilitzar, com a «teletip», la ràdio. Aquest sistema ens va permetre informar de les seccions de Catalunya, Espanya i internacional.

Una vegada realitzada la tasca de creació (redacció de la notícia, titulació, col·locació

de la part gràfica corresponent a l'article, etc...) va començar una feina més tècnica: la impressió. Passar la notícia a màquina, corregir, fer el clixé electrònic i, finalment, passar el treball a multicopista.

La feina va concloure amb el repartiment d'un exemplar a cadascun dels participants i a d'altres, per diferents punts de Cerdanyola: quioscos, parades de bus, mercat, etc.

Posteriorment, i prenent com a base els articles publicats, es va fer un treball d'anàlisi, comentari i crítica de cada una de les activitats de les quals ja hem parlat abans.

Estels: ordinadors i telescopis

L'objectiu d'aquesta activitat era estudiar el cel, planetes i constel·lacions més importants, amb l'ajut dels telescopis i d'un programa de la casa Commodore que es diu «Planetari». L'observació dels estels amb els telescopis, la vam fer allunyant-nos una mica de Cerda-

nyola. Vam anar a la UAB per aprofitar millor la manca de llum artificial. El trajecte d'uns 2 km es feia en cotxes particulars que els pares van posar a disposició de l'escola.

El treball d'ordinadors estava relacionat amb l'observació del cel que s'havia fet amb els telescopis. El que s'intentava, si els nens venien d'aquesta activitat, era que comprovessin per què no es veien alguns dels astres. I si primer estaven els ordinadors, intentar localitzar els astres visibles per després fer-ho amb els telescopis.

A la sala d'ordinadors cada grup de treball es repartia pels tres aparells de què disposàvem, i amb l'ajut de les instruccions i les impressores es podien obtenir uns resultats molt interessants.

El programa ens permetia de veure el cel a qualsevol hora, mes i any des de qualsevol punt del planeta. Una vegada teníem el cel, la quantitat de funcions que els nens podien fer era molt gran.

Vegem-ne algunes:

1. Unir mitjançant línies les estrelles que formen les constel·lacions, escriure-hi el nom i dibuixar els símbols de les més conegudes.

2. Convertir el cursor en una nau espacial amb so (gran èxit entre els nens).

3. Buscar la situació en el cel de qualsevol astre conegut (planetes, estrelles, satèl·lits, cometes, constel·lacions, etc.).

4. Comprovar com el moviment de la Terra fa que el cel vagi canviant i que els astres «es vagin desplaçant».

5. Comprovar que quan es mou el cursor pel mapamundi, va canviant la longitud i, per tant, l'hora.

6. Trobar informació escrita sobre qualsevol astre. Aquesta informació era en anglès, la qual cosa ens permetia treballar també aquesta àrea.

Amb totes aquestes funcions cada grup va obtenir per impressora la situació del cel des de Cerdanyola en el moment que es trobaven a l'activitat.

Radioafccionats

Aquest taller era un dels més interessants del *Viu la nit!*, ja que permetia veure el funcionament d'una emissora de radioafccionats i contactar amb una altra gent gràcies a la gran antena de ràdio que s'havia instal·lat al pati.

En primer lloc, un dels radioafccionats que col·laborava al *Viu la nit!* va explicar als alumnes el funcionament dels diferents aparells que utilitzaven, els codis internacionals, les targetes personals. A continuació va aconseguir sintonitzar amb radioafccionats del Brasil, d'Itàlia i de l'URSS. Cal dir, però, que els nostres alumnes tenien breus nocions de radioafacció, ja que dies abans se'ls havia ofert una xerrada on van prendre un primer contacte amb aquest món. Posteriorment es va treballar a les classes de llengua l'argot i el Codi Q, i a les de Socials es va parlar sobre els problemes d'emissió lliure i de la funció

social dels radioafccionats. A més a més, al dossier previ elaborat pels mestres del Cicle Superior ja es parlava del funcionament d'aquestes emissores i, fins i tot, es va confeccionar un model propi de targeta personal, la qual es va enviar a tots els radioafccionats amb què vam contactar.

Elaboració del pa i visita a un forn industrial

Un dels treballs que pensàvem que eren dels més característics de la nit era l'elaboració del pa.

Els alumnes coneixien o havien vist com feien el pa els nostres avantpassats. Alguns forns encara elaboren el pa mitjançant mètodes artesanals. Aquests forns de llenya han cedit el pas als moderns forns de gas o elèctrics. Les pastadores mecàniques han substituït les mans dels forners. Aquest procés és el que es veia aquesta nit.

Cada grup de nens construïa un forn de llenya amb materials refractaris i elaborava la massa de pa amb tots els seus ingredients. Mentre feien d'altres activitats, el pa s'estava fent tot sol (dues hores).

Una visita posterior a un forn industrial modern ens mostrava el procés actual d'elaboració del pa.

Hi havia un treball posterior sobre aquestes activitats on els nens, a partir d'unes fitxes, reflexionaven d'una manera comparativa sobre les experiències viscudes.

La valoració general d'aquesta activitat ha estat molt positiva per part de tots els que hi hem intervingut. Vam acabar amb una hora de retard aproximadament i pensem que val més acabar abans, ja que cap al final molts nens quedaven adormits en una cadira o per terra. D'altra banda, el treball de globalització a les diferents aules és va fer amb un ritme més ràpid que en una classe normal. En una altra edició, per a aquesta part de globalització s'ha de disposar de molt més temps del que vam tenir, que va ser un mes.

Jaume Cela i Juli Palou*

«És mitjanit, acaben d'apagar el gas; el darrer criat se n'ha anat i caldrà passar tota la nit patint sense remei.»

(A la recerca del temps perdut,
Marcel Proust)

EL DIA I LA NIT

A vegades, després d'una discussió maca i tensa, ens acomiadem sense haver arribat a cap acord. Pot ser que l'acord mai no arribi i ens calgui empescar-nos la manera de con-viure amb el desacord, o pot ser que tot sigui qüestió de saber afluixar les regnes per con-venir amb els altres i trobar les coincidències. Tot és possible. De moment, però, manifestem: «Això ho hem de consultar amb el coixí» o «val més dormir-hi»... L'endemà és un retorn o un inici. Això depèn, en gran manera, de la nit, de la nostra nit.

El dia és la gesta, la nit el repòs. La gesta s'escriu amb objectius, amb voluntat i amb brega. El repòs és una petita fi, és el descans i és la memòria. La raó recull, selecciona i estructura d'una manera lògica. La capacitat

de raonar ens fa diferents i la diferència és l'origen de la tensió. Regular aquesta tensió i prendre-la com a factor que motivi noves perspectives en la diversitat d'una col·lectivitat ha de ser, segurament, un dels objectius fonamentals de qualsevol societat democràtica. De la capacitat de raonar d'una manera concreta, en sorgeixen parcel·les de control, de poder. Sovint poder i opressió van junts, per això fàcilment es confonen. Opressió no tan sols social, sinó personal; opressió entre tu i jo que treballem o vivim o fem plegats qual-sevol cosa. I certament no és bo de pesar feixugament sobre algú, però tampoc no és bo esporuguir-se davant la pròpia capacitat de poder. Potser només cal aprendre a exercir-la per ser, sense embuts, divergents. Un llibre d'assaig és per llegir de dia, quan existeix la predisposició a entrar dins una exposició lògica, per assumir-la o rebutjar-la. L'assaig és un debat d'arguments i només és profitós si estimula una resposta.

La nit és una altra cosa. La nit demana unes altres lectures. «Val més dormir-hi», perquè el somni és el repòs necessari abans de tornar-nos a cenyir a cap lògica.

El riu avança perquè irremeiablement ha d'anar cap al mar. Però el riu també deixa els tombants plens de sediments i fa petits meandres que en el seu aparent repòs mediten l'origen de noves formes. El repòs és la con-

* Del grup de Llengua i Literatura del Cicle Superior

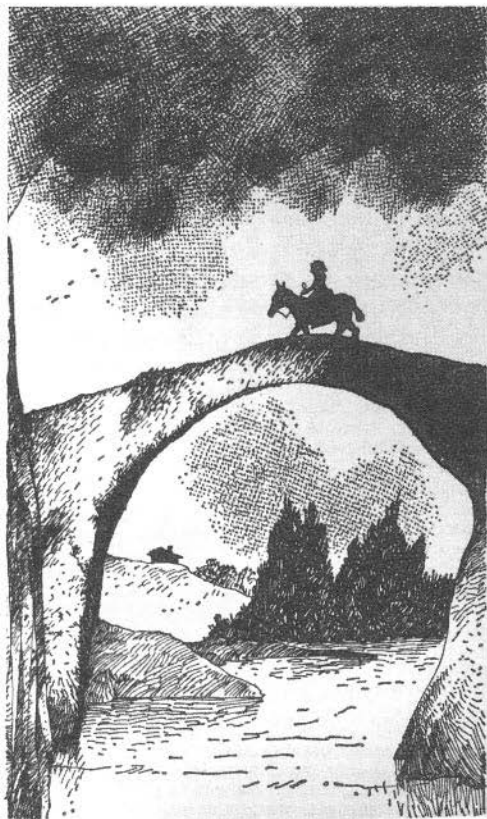

centració. Mentre reposen, les forces centrífuges superen les centrífugues. Si l'assaig és diürn, la poesia és nocturna. L'assaig exigeix confrontació, la poesia acceptació prèvia. Els poemes són per a escoltar, per deixar-nos prendre i, un cop llegits, s'han de deixar reposar i tornar-hi un altre vespre perquè ens prenguin de nou. El misteri que s'amaga darrera cada mot, darrera cada imatge, convida al retorn.

Les novel·les policiaques ens enganyen, ens amaguen la realitat, però no tenen res a veure amb els camins que sempre ens insinua l'inconegut. Creen una inseguretat gratuïta, circumstancial, però s'esgoten en elles mateixes. La por de la nit no és passatgera. La por de la nit és essencial. És el que resta quan ens despremем de la cuirassa de la lògica i llisquem pel camí que condueix a l'origen. Llavors vénen al cap un cúmul de records i d'imatges que s'entrecreuen sense consideracions. Els antagonismes coincideixen. No hi ha manera possible de subjectar la permissivitat del somni. Si el dia és l'ascensió, la nit és el descens. Ícar va volar massa a prop del sol i el seu orgull el va perdre. La caverna de Plató requereix un anar amunt i avall per accedir al coneixement. El descens és necessari. Els versos de Salvador Espriu també ho evidencien, perquè ens ensenyen que abans d'emprendre el camí cap als cims, camí que caldrà fer «per esglaons de lentes hores», s'ha de davallar al fons dels somnis. Només així les cisternes seques, per inversió, podran convertir-se en cims.

«Vàrem mirar ben al lluny del desert,
davallàvem al fons del nostre somni.
Cisternes seques esdevenen cims,
pujats per esglaons de lentes hores.»

Existeix una diferència important entre descens i caiguda. La caiguda és l'accident, provoca el temor a perdre's d'una manera injusta per un pou sense fons. El descens, en canvi, condueix a l'origen. Anar cap al fons per retornar de nou, com les llavors que un senzill acte colga sota terra perquè portin nova vida als camps. Ben al fons de la nit hi ha les tenebres que precedeixen totes les coses, hi ha el lloc on niuen les causes, hi ha l'estat en què les forces de l'analogia i la similitud su-

peren la contradicció i l'exclusivitat, hi ha, sens dubte, el gran retorn a l'indret primer, la mare.

Quan la capacitat d'acollir preval sobre qualsevol, les mentalitats de conquesta i els deliris olímpics no tenen raó de ser. Existeixen dos mons que s'oposen, de la mateixa manera que s'oposen el sil·logisme i la metàfora. Segurament Sòfocles va bastir les seves tragèdies sobre aquesta dualitat. Les raons de Creont són les raons de l'ordre; Antígona, en canvi, defensa la solidaritat. Hegel podia aplaudir Creont perquè representava la victòria de les lleis i de l'estat sobre unes altres forces menys controlables, les d'Antígona, que donaven la prioritat al lligam humà davant les exigències oportunistes d'una raó superior.

De nit la fermesa s'esmicola i regna la dansa; no és debades el govern de la lluna. L'acció perd protagonisme a favor de la con-

18 templació. No hi ha espectacle, sinó un acostament al misteri interior d'aquest món. La nit ens converteix en éssers desvalguts. Marcel Proust descriu molt bé aquest sentiment quan recorda que de petit «En havent sopat, ah!, ben aviat m'obligaven a deixar la mamà» i només desitjava sentir la protecció, «Només tenia el consol, quan pujava a colgar-me, que la mamà vindria a fer-me un petó quan fos dins el llit». La por de l'infant que perd el punt de referència més immediat, «la mamà», és la mateixa por que encara ens pren quan la fi del dia ens aboca al gran misteri de l'inconegut, de la nit.

LLEGIR A LA NIT

La nit és el terreny de les pors irracionals, d'aquelles angúnies que no sabem d'on vénen, però que existeixen i que es manifesten. Pors ancestrals, més antigues que l'home. Pors que ens parlen d'un passat comú que dorm en els replècs més interns del nostre inconscient i que quan menys ho esperem afloren amb una força increïble.

Vivim una època en la qual les pors són d'una altra mena. Són massa concretes: la por de ser atacats a ple carrer per un home amb una navalla; la por de morir aixafats per un conductor esbojarrat o maldestre; la por a fer-nos vells sense una assegurança que ens permeti arribar a fi de mes. És difícil fer poesia quan la por té noms i cognoms, quan es pot dibuixar amb nitidesa o quan pot ser notícia en qualsevol mitjà de comunicació.

Llegir Dràcula mentre el rellotge del menjador toca les dotze fatídiques campanades no és el mateix que llegir-lo assegut a l'autobús tot anant a treballar. Llegir Lovecraft quan només sents la fressa de la nevera en plena nit que a poc a poc es va confonent amb el soroll de les rates que et volen devorar és una experiència molt diferent de llegir-lo a ple camp, estirat sota l'ombra amable d'un pi mediterrani.

Els llençols són freds. Extremadament freds. Exageradament freds. Les mans et tremolen. Obres el llibre. A poc a poc vas llegint i comences a suar. És una suor que no té res

a veure amb la temperatura del teu cos, perquè el cos ja no existeix, si no és per sentir els calfreds que et produeix la lectura. Estàs submergit en el domini de la nit. La nit, el moment idoni per lliurar-te a les lectures màgiques, a les de por, a les històries de fantasies i d'homes llop o d'éssers que només treuran el nas quan al teu voltant tot s'enfosqueixi i el silenci sigui l'únic so que domini l'ambient on res sembla bellugar-se. Però intueixes que tot té moviment: la cortina que parpalleja i, —qui ho sap!—, amaga un perill ignot, la porta de l'armari que es queixa com si fos un condemnat a mort o el vent que esgarrapa la finestra... Tants i tants sorolls familiars que a la nit semblen provenir d'un altre món, desconegut i perillós.

Lovecraft, Shelley, Conan Doyle, Stoker, Poe, Sheridan Le Fanu, moltes obres de Conrad... són per ser llegides quan es fa fosc, com es titula un conte de Charles Dickens. La nit

és el moment del misteri, de la follia, de la màgia, del somni, de tot allò que ens trasllada a un nou món regit per altres coordenades, on el terreny que trepitgem és insegur, ple d'esculls que ens cal superar si volem arribar a veure l'ull lluminós de l'astre rei.

Llegir aquests autors a la nit és penetrar més intensament en els misteris que compartim i que ells ens posen al davant. La comunió que establim amb ells arriba a les cotes més altes.

I mentre ens cargolem entre els llençols, a fora, a l'exterior, la lluna, la meravellosa i variable Selene presideix les nostres inquietuds.

Aquella lluna eterna, voluble i inconstant, com reconeix la infortunada Julieta en l'escena del balcó quan Romeo no troba altra manera de manifestar la solidesa del seu recent amor que jurant per la lluna: «No juris per la lluna, la inconstant, / que cada mes canvia en la seva òrbita, / que el teu amor no fos tan variable» s'exclama la noieta enamorada.

Quanta lluna i quanta nit trobem a la literatura de tots els temps. Podríem seguir cada hora de la nit cantada o narrada per algun escriptor: la «Dolça i clara i sense vent ens ve la nit, / com una gasa grisa que s'escola.», del «Preludi» d'Antoni Marí. O «L'hora tranquil·la» de Clementina Arderiu: «Un núvol blanc / pel cel camina / i l'últim raig / del sol ponent / pinta la poma / i fa lluent / tota la branca». O la nit d'insomni de Joan Vinyoli: «Nit sense brisa. Les quatre. / Cap

veu, cap so, cap lament. / Bat el cor, secretament / va repetint-se: les quatre...» O «A la una de la matinada» de Baudelaire: «Durant algunes hores posseïrem el silenci i, potser, el repòs». O la nit terrible de Poe en els *Assassinats del carrer de la Morgue*: «Aquesta matinada, cap a les tres, els veïns del Barri de Sant Roc han estat despertats per un seguit de xiscles esgarrifosos». O les dotze campanades que introdueixen els llençols fantasmals, els ullals esmolats dels vampirs o els udols llastimosos de l'home llop. La nit simbòlica de Sant Joan de la Creu que facilita la fusió dels que s'estimen —quantas lectures no té el santificat poeta—: «¡Oh noche que guiaste, / oh noche, amable más que el alborada, / oh noche que juntaste / amado con amada, / amada en el amado transformada». La lluna que contempla silenciosa els akelares i que enamora el solitari brau «que abandona por las noches la maná» o el contemplatiu escorpí del conte de Rafael Conte «El escorpión y la Luna». La lluna lorquiana, vestida amb «el polisón de nardos» que s'emporta el nen gitano ben agafat de la mà. O aquesta lluna que amaga la cara i que fa que en Ramón Gómez de la Serna digui que: «Del otro lado de la luna cae el pañuelo negro de su dolor de muelas».

Som allò que mostrem durant la lluminositat del dia i som, potser, sobretot allò que amaguem en les nostres llargues nits d'insomni.

Hem de tenir-ho present.

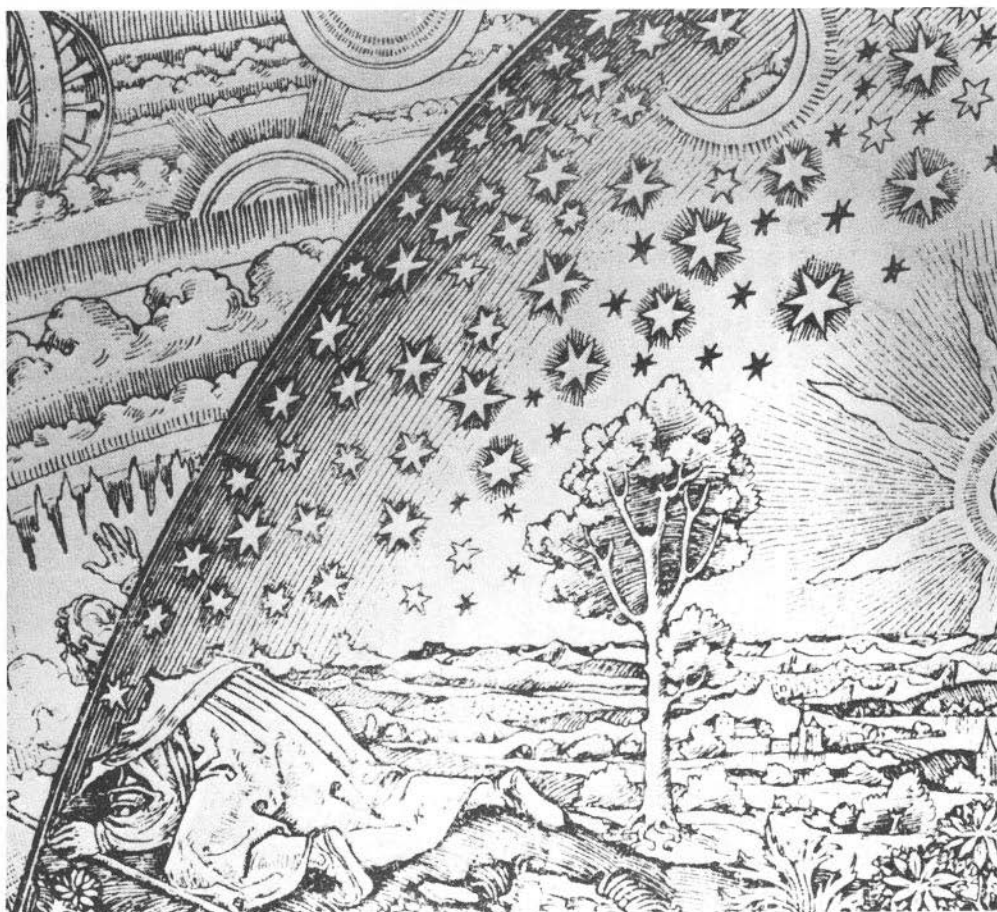
QUAN NEIXEN ELS POETES

Joan Barril

Per desgràcia mai no tindrem l'oportunitat de reviure la crònica del primer home sobre la terra en el moment d'assistir a la seva primera nit. El fenomen és fort. A poc a poc el sol cau i s'estavella contra terra deixant un rastre vermellós i tràgic. A l'altra banda de l'horitzó s'acosta una foscor intangible. Cada vegada fa més fred. Els contorns de les coses es difuminen fins al punt que ja no es veu ni el camí, ni els peus del caminant, amb prou feines les mans. Enmig de la negror només el tacte ens permet creure que encara existim. A les fosques no sabem què fer amb nosaltres mateixos i comencem a sentir aquells sorolls mínims del xiuxiueig del planeta. Arraulits en algun racó de món la nit ha convertit la natura en un conjunt de noses hostils. El crit de l'òliba és una sentència de mort, el vent entre els pins sona a preludi d'apocalipsi. Les verdisses més innocents són ara, gràcies a la nit, un paratge amenaçador per on passen besties àvids de cossos adormits, fiblons de verí i urpes retràctils disposades a caure sobre els tirans del dia ara reduïts a titelles esporuguits.

La primera nit de l'home, nu en un món més nu encara, es pot reviure a manera d'ascesi amb una simple excursió a muntanya. Però l'experiència és massa humiliant com per

repetir-la. Probablement per evitar aquesta confrontació crua amb la nit l'home va inventar el foc i després les ciutats. Amb la llum elèctrica va creure que la nit estava completament vençuda i amb la literatura va somiar que ja tenia la nit domesticada. Avui ja no queda res d'aquella nit salvatge dels descampats. Hem fet de la nit les nostres vacances de cada dia. A la nit val tot, des de l'amor efímer fins a un bombardeig sobre Trípoli. La nit continua sent un temps inestable on emergeix tot allò de nosaltres que encara desconeixem. Sabem com comença la nit, però ignorem —i aquest és el seu màxim encís— com acabarà. Cal pujar a qualsevol dels vagons de la nit per comprovar que tot allò que dominem durant el dia s'inverteix en aquestes hores fosques. La nit mana i és difícil desobeir-la. Arribem a dos quarts de quatre, amb el cos amarat de gin-tònics i el gest frisós pel contacte amb els llençols, però per poc que la nit insisteixi no vacil·larem a fer-li companyia fins que marxi. L'endemà lluirem la nostra heroicitat davant els amics i creurem trobar-hi una mirada d'enveja: «Calla, calla. Quina nit, tu. Encara no m'he ficat al llit». I a les ulleres de sota els ulls i a la nyonya que arrossegarem durant el dia s'hi podrà trobar el dubtós orgull dels vencedors de la nit.

Ens volia allitar i hem resistit el pas del temps entre les avingudes buides. Ja no hi ha nit, direm. L'hem diurnificat. La vanitat humana, efectivament, és infinita.

Entre els terrors nocturns del pobre Neanderthal i les llumeneres llampants dels casinos de Las Vegas no hi ha altra diferència que el decorat. La por paleolítica a ser esclafats per la pota d'un mamut s'ha bescanviat en la por a aquella ombra desconeguda que furga la porta de l'ascensor. El contacte innocent d'un ciutadà que, en ple migdia, s'atança a preguntar l'hora és vist com una agressió un cop entrada la matinada. A ningú no li cal preguntar les hores de la nit. La nit és un *continuum* sobre el qual fem refilar la nostra voluntat de ser solistes. Res no és tan poc coral com la nit. A certes hores només ens tenim

a nosaltres, i totes les frases que tendeixen a crear complicitats nocturnes són fórmules de cortesia interessada. Quan, amb mirada babosa i dits descordadors, l'altra ens digui allò tan tronat de «La nit és nostra», deixeu-vos fer, però sabent que no es viuen dues nits iguals i que la nit és una vivència personal i intransferible. Ho descobrireu l'endemà, amb la primera llum dels porticons esculpint els clarobscur dels llençols i dels cossos, quan tenim la sensibilitat oberta en canal i només una banyera de cafè amb llet pot retornar-nos a la seguretat del dia.

Perquè el gran perill de la nit, un cop vençuts els fantasmes planetaris, el conservem a dintre nostre. Un dels grans riscos de la nit és que ens transformi en poetes, és a dir, en tristesses ambulants, quan comencem a enyo-

22 rar el caliu vespral de les finestres enllumenades que es veuen des de les autopistes d'enllaç. Un retaule de soperes fumejants, de bates de boatiné i de pantofles càlides, de sorolls de plats ensabonats a la pica, de nens que no volen dormir i avis que s'adormen davant el televisor, de batusses domèstiques i de reconciliacions sota la dutxa. Aquesta nit intramurs de la quotidianitat, carregada de nostàlgies infantils, n'és una. L'altra poètica de la nit cobreix la vessant èpica, la de cavallers de discoteca, espasers de la mirada, navegants de les copes més oceàniques i espeleòlegs dels més profunds cataus de la nocturnitat endò-

gena. En qualsevol dels dos decorats, la nit és una terra de frontera amb les fites extraordinàriament mòbils. Més enllà dels decibelis dels bars, als serveis d'urgències dels hospitals, la nit reprén el seu caràcter de transcendència bíblica, quan a la mateixa hora de la matinalada coincideixen al registre d'entrada la partera i l'agonitzant, la vida i la mort, dues pors insuperables des que el primer home sobre la terra va veure que el sol queia i que una foscor espesa se li ficava per la gola i havia de dir els seus pensaments en veu tan baixa que ni tan sols ell mateix no arribava a comprendre's.

LA NIT FOSA

23

Eduard Delgado i Clavera

Després del discutit espectacle de Comediants «La Nit» i de la presentació de l'Olimpiada Cultural «La Nit», costa d'engrescar-se pels usos metafòrics del tema. ¿Qui escoltaria avui Raimon pronunciant «La Nit és llarga» tan malament com anem de son? Trobo que darrerament els intents de glossa lírica sobre l'estona entre el crepuscle i l'albada no han estat tan reeixits com caldria.

En la carrera contemporània per glorificar el temps cronològic, es perd la noció de les infinites irisacions que pot tenir cada instant, fins i tot els determinats per la natura o el costum social. Una de les fal·leres dels humans moderns és la uniformització del temps. La síndrome «drugstore», centres de càlcul, caixers automàtics, fast-food, «After Hours», quioscos de la Rambla, TV «round the clock», vols intercontinentals confirmen que gairebé tot es pot fer a qualsevol hora. L'avenç de l'atur estructural i desestructural lleva per a molta gent una de les pautes més evidents del ritme circadiari: l'entrada i sortida de la feina. En resum, reprendre el tema de la nit en els seus usos culturals és picar en ferro fred. Ja no es respecten les sagrades quietuds de les hores petites i la nit perd l'encís de misteris

i racons. Ja no hi ha alè per a la poesia de fanals i estelades.

La Nit s'ha dissolt en un estat permanent de contaminació estil sopa de pèsols on les hores es determinen per via digital. La noció i consciència de «La Nit» és una de les primeres realitats que com els esmolets de carrer o els ateneus populars se'n van a can Pistraus abans del XXI.

La modernor i la postmodernor exigeixen aquest aplanament i uniformització de l'experiència humana, suposo que per permetre l'advent d'una nova Era de Sensibilitat Còsmica.

Tanmateix en aquesta nova situació «desnitada» hi ha els seus avantatges. Ara que ja hem llevat «la nit» del nostre univers cultural quotidià podem contemplar-la com a eina de folklore, com a material escolar. Com aquests balls populars de la ruralia que ja ningú no coneix llevat d'uns experts de parvulari. I és que sota aquesta perspectiva, «la nit» s'obre com un univers ple de possibilitats d'etnografia-ficció; un esport en el qual Catalunya guanyaria totes les medalles olímpiques.

Els punts de referència que tenim sobre la nit com a etnografia-ficció són nombrosos i

el mestre Joan Amades ens en duu a pleret. Nits de solstici d'hivern llargues i estelades, la «festa major del cel»; nits serenes i màgiques d'oracles i encanteris. La nit de Nadal, quan surt l'estel Catari o estel Giner. La nit en què surt el bergantell del patró Martell que travessa la costa des de Creus a l'illa de Buda. Nit per descolgar tresors i descobrir riqueses ocultes. Nit de cap d'any quan cal donar set voltes a la casa per prevenir-la d'embruixaments. El diable toca el violí perquè les bruixes del Pedraforca i del Montsant ballin i els simiots esclafeixin de riure. La nit de Sant Silvestre, al punt de les 12, hom pot canviar de sexe.

I la nit de reis, de tan encisadora que els estels no volen marxar i es queden fins a migdia de l'endemà.

I de febrer, Carnestoltes. I de Sant Josep, falles. I les nits dels divendres sense lluna, hi havia una escola de bruixes a la Font del Gat. I si demanes qualsevol gràcia la nit de Pasqua et serà concedida a gratient. I Sant Joan i Sant Pere... i les nits de cada lloc amb les màgies particulars de Sants, Santes, penitents i bruixes. Les breus nits d'estiu tan fugisseres que només s'allargassen amb el foc.

Podríem repassar els costumaris tradicionals i omplir fulls i fulls de creences, refranys, rondalles i pràctiques populars a l'entorn de

«la nit». Moltes de les dades que podríem recollir serien tan distants en el temps com en l'espai i només atraurien la nostra atenció com a part d'una poètica que és més pròxima perquè es fonamenta en una complicitat prescriptiva: la de la identitat.

No obstant això, és una poètica útil i ara que la nit és passada de moda, com les bruixes d'escombra i els esclips de vaquer, potser podríem actualitzar l'etnologia-ficció, referent a aquest fenomen.

Quines són les nits que deixen un solc en l'humà contemporani? Certament costa de trobar-hi ritmes cíclics de cap mena. La nit de la loteria de Nadal? L'expectativa davant dels programes especials de TV de fi d'any? La nit d'alguna final esportiva? La nit que precedeix la rifa de quintos? La nit abans de començar les vacances? Una nit d'exàmens?

Un desastre. Les nits que avui poden significar quelcom col·lectiu tenen una poètica més tost escassa i ni tan sols la tenen per elles mateixes. Sovint, només en funció del fet que són vigília d'un jorn de supòsit. En una època com la nostra no hi ha tradició com no hi ha notícies; només hi ha agenda. Res no ens sorprèn perquè ha estat ja anunciat, previst, estipulat. Les nits són vigílies d'esdeveniments fàctics, sense ritual ni simbolisme.

És clar que encara queden les nits socials

del cicle de l'any tradicional més o menys adaptat; Nadal, Fi d'Any, Reis, Carnaval, Sant Joan... les que toquen a la Festa Major. Això no obstant, pocs ignoraran que aquestes nits de festa abandonen acceleradament el seu significat ritual originari. Si no fos perquè s'han adaptat al cicle del consum ja no se'n cantaria gaire música.

Davant d'aquest escac a la nit cultural resta la nit personal. Si la nit social agonitza d'ençà l'adveniment de l'enllumenat públic, la vella nit es refugia en el privat i subjectiu.

No són les «nits» sinó les «nostres nits», o encara millor: «La meva nit». La meva nit de festa, el meu moment d'èxtasi o de defici, de por i prec, de serenor i disbauxa. La nit del mal de queixal propi.

La nit del desig, de la recança, del resseguiment dels propis límits i el confort o desesper que se'n deriven.

Potser la nit mai no hauria d'haver estat pública i ara, en aquesta etapa de l'evolució social, la nit pot retornar al terreny que li pertany; el dels somnis i les fantasies del privat. Si hi ha nit, aquesta és particular.

I aquí ens trobem amb un misteri cultural. ¿Com pot ser que la nit, tan glossada d'ençà que hi ha glossadors, eix fonamental de totes les cultures, temple de l'«altre dia», creu de la cara, lluna del sol, fosc de la llum... hagi desaparegut de l'imaginari col·lectiu?

La societat programada ens ha uniformitzat tant les nostres vides que ja no ens calen rituals col·lectius. Som molts els qui fem el mateix a les mateixes hores, mirem els mateixos programes de TV, veiem els mateixos paisatges, consumim els mateixos productes, diem les mateixes frases fetes. És tanta l'estandardització que encara que fem les coses

individualment, en realitat les estem fem col·lectivament. Formem part d'una gran coreografia, més perfecta i disciplinada que la de cap ballet professional. En aquest Bolshoi cultural no ens calen creences i manifestacions que ens refermin l'homogeneïtat i la cohesió social. La meva nit és probablement com la teva i com la de milions d'altres. És col·lectiva àdhuc en la més estricta intimitat.

Per tant, no caldria lamentar l'absència de la nit en els rituals de la nostra societat. La nit hi és present en una infinitat de formes en la suma de rituals individuals.

Però la nit té un altre paper ritual en la nostra cultura. No és el moment dels encanteris, dels oracles, de les trobades de bruixes o de la descoberta de tresors amagats. La ritualització de la nit tampoc no pot ser feta a base de gestos reproduïts clònicament.

La nit existeix per als infants. És una existència fonamentalment cultural. És la barrera que cal vèncer amb l'edat, una barrera que separa de l'espai dels adults. La conquesta de la nit amb l'adolescència és potser el darrer acte ritual que resta en la significació social del fenomen. Una nit que arrenca amb un profund sentiment de pertinença i de creença es fon als 15 anys...

És per aquí on caldria cercar la significació cultural de la nit en la nostra societat. En els infants i en totes aquelles conductes que en nosaltres esdevenen en un moment donat preadultes. Per això no ens ha d'estranyar que el folklore tingui tants experts de parvulari. Els qui poden fer més ús de la tradició són precisament els més joves. Com els qui fan de la nit la màgia present, el misteri de cada dia.

XI CONCURS D'EXPERIÈNCIES ESCOLARS

EDUCACIÓ PER AL --- CONSUM

- Els treballs hauran de descriure experiències destinades a la formació dels alumnes com a consumidors crítics i conscients.
- Hi podran participar tots els professionals de l'ensenyament.
- S'estableixen vuit premis (el primer està dotat amb 250.000 pessetes; el segon, amb 150.000 pessetes; el tercer, amb 100.000 pessetes; els altres, amb 50.000 pessetes cadascun).
- Els treballs han de tenir una extensió màxima de 25 folis.
- El termini d'admissió de treballs es tancarà el 30 d'abril de 1989.
- Els treballs premiats es difondran en un llibre-informe.

santillana

DIAPPOSITIVES, JA!

Introducció

No és infreqüent que els mestres vulguem ampliar les nostres explicacions fetes a classe amb les típiques «diapositives» o «filmínes», avui complementades amb les pel·lícules de vídeo (i diem complementades perquè per a determinades ocasions, per exemple per comentar una obra d'art, és molt millor la diapositiva que la cinta de vídeo).

No és inusual tampoc que els mateixos alumnes vulguin complementar els seus treballs, sobretot si han d'ésser exposats a classe, amb el mateix mitjà tècnic, si pot ser amb material fabricat per ells mateixos.

Ara bé, malgrat que existeixen al mercat algunes col·leccions didàctiques (de diapositives), les quals poden també ésser aconseguides com a préstec en algunes societats i organismes, no és menys veritat que sovint les peces o figures que necessitem són difícils de trobar. Una solució és, certament, la utilització d'un projector de cossos opacs, però s'hi perd molta definició i els elements apareixen marcadament foscos. El que nosaltres proposem és l'elaboració del nostre propi material, cosa que, com veurem, en alguns casos és accessible als alumnes. A continuació expliquem, doncs, detalladament, cinc possibles tècniques per a aquesta «fabricació» (segur que n'hi ha més, però aquestes són ràpides i poden servir).

1. Diapositives de paper vegetal

Material:

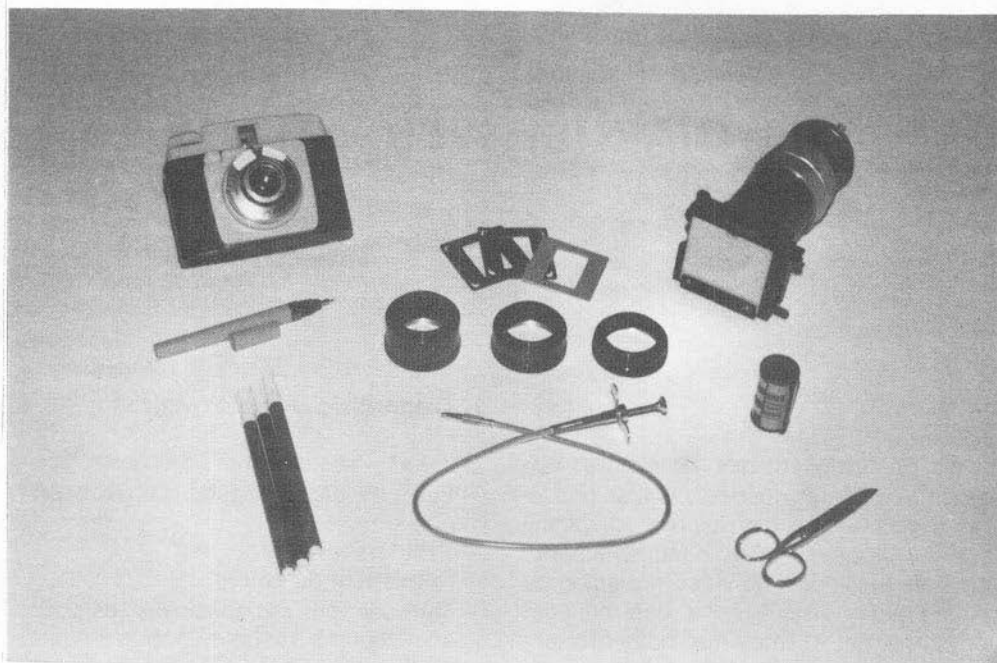
- Fulls de paper vegetal, del més prim que trobem.
- Estilògrafs.
- Retoladors de colors.
- Marquets per a diapositives (es poden aconseguir a qualsevol botiga del ram).
- Tisores.

Elaboració:

- Dibuixar amb els estilògrafs de tinta xinesa qualsevol element que ens interressi.
- Pintar, si volem, els elements o figures dibuixats, amb els retoladors.
- Retallar el paper en quadradets contenint els dibuixos.
- Muntar els trossets de paper en els marquets.

Consells:

- Deixeu eixugar la tinta dels estilògrafs i dels retoladors una bona estona.
- Retalleu els trossos de paper una mica més grans que el forat dels marquets (feu una marca amb llapis abans de començar el dibuix).
- Aneu amb molta cura en muntar la diapositiva, tenint en compte que hi ha dos tipus de marquets: els constituïts per dues peces que encaixen a pressió i els formats per una sola peça amb

una pestanya que es pot aixecar per col·locar el paper o la pel·lícula (si aquesta pestanya s'aixeca massa es corre el perill de trencar-la).

- Aquesta tècnica es pot utilitzar per fer esquemes i esbossos, i els alumnes poden fer-la servir per il·lustrar les seves feines, atès que és d'una gran senzillesa.

2. Diapositives «directes»

Material:

- Una cambra fotogràfica de les que utilitzen rodets de «pas universal» (de 35 mm), encara que també es pot trobar algun altre format utilitzable.
- Un o més rodets fotogràfics dels que es venen per fer diapositives (en blanc i negre, difícils de trobar avui dia, o en color).

Elaboració:

- Fer les fotografies, de la realitat, com si les féssim amb un rodet normal.
- Portar a revelar els rodets a una casa especialitzada que ens mereixi confiança (*Atenció:* hi ha rodets que en el preu de compra ja es troben inclosos el revelatge i els marquets; s'ha de procurar, però, no perdre la bossa de paper que s'inclou dintre de la capsula de cada un i que és imprescindible utilitzar perquè us els revelin).

Consells:

- Enquadreu bé la figura o peça que es pensa fotografiar abans de prémer el disparador de la cambra. Per aconseguir uns bons resultats, les màquines que van millor són les «reflex», en les quals, i mitjançant un sistema de miralls, es veu exactament, a través de l'objectiu, allò que es vol fotografiar (al-

gunes d'aquestes cambres es poden trobar al mercat, fabricades als països de l'Est, i són barates i van força bé; també n'hi ha de més cares).

- Recordeu, si es disposa d'una cambra complexa, que s'ha d'enfocar bé l'objecte i s'han de fer els mesuraments oportuns de llum per posar el diafragma i el temps d'exposició apropiats.
- Si hi ha poca llum, s'ha d'utilitzar un trípode i un disparador de cable o el disparador automàtic.

3. Diapositives de llibres, làmines o dibuixos

Material:

- Una cambra fotogràfica del tipus «reflex» (veieu el que s'ha dit en l'apartat anterior).
- Anells o lents d'aproximació, adequats a la cambra.
- Un trípode.
- Un o més rodets per a diapositives.
- Una cartolina negra.
- Cinta adhesiva.

Elaboració:

- Carregueu la cambra.
- Munteu-la damunt el trípode.
- Busqueu l'angle més adequat per fer les fotografies (com més perpendicular l'objectiu al full, millor).
- Utilitzeu anells o lents d'aproximació si es veu que el dibuix o fotografia del qual volem fer una diapositiva apareix molt petit a la mínima distància permesa per l'objectiu normal.
- Si allò que es reproduïx no forma part d'un llibre, és convenient muntar-ho damunt una cartolina negra, ja que sempre queda visible una mica de marge a la diapositiva (a no ser que només es faci un detall). Un full de paper es pot subjectar amb un tros de cinta adhesiva enrotllat sobre si mateix i enganxat al revers.
- Porteu a revelar el rodets o rodets.

Consells:

- (Vegeu els ja assenyalats per a les diapositives «directes».)
- Procureu que no hi hagi reflexos estranys damunt el paper que es vol fotografiar (aneu amb compte amb el paper «couché»).
- No utilitzeu el flash a distàncies massa curtes.
- No utilitzeu llum groga (la de les bombetes d'ús més freqüent) si no es vol que tot quedi d'aquest color.
- Si es vol fer diapositives de textos escrits, s'ha de procurar que ho estiguin en tinta negra (si no les ratlles queden molt clares i quasi no es poden llegir).

4. Diapositives de diapositives

Material:

- Una cambra fotogràfica del tipus «reflex».
- Un duplicador de diapositives adequat a la cambra.
- Un o més rodets per a diapositives.
- El Sol, o bé un potent focus de llum blanca.

Elaboració:

- Carregueu la cambra.
- Munteu el duplicador a la cambra.
- Poseu la diapositiva que es vol duplicar a l'extrem lliure del duplicador.
- Enfoqueu el duplicador i la diapositiva cap a la llum i comproveu si n'hi ha prou per fer la fotografia. Si no n'hi ha prou, «juegueu» amb el botó graduador del temps d'exposició (encara que s'utilitzi un temps molt alt, la diapositiva no pot sortir moguda perquè l'original està fixa a l'extrem del duplicador).
- Porteu a revelar el rodets o rodets.

Consells:

- Si es vol copiar només un detall de la diapositiva original, s'haurà d'utilitzar un duplicador variable (el tub es pot estendre).

- No utilitzeu llum groga.
- No enfoqueu directament el Sol o el focus de llum, si no voleu que surti una rodoneta o una ratlla lluminosa a la còpia.
- Si hi ha poca llum la còpia pot sortir bastant fosca, encara que el temps d'exposició sigui molt alt.

5. Diapositives de fotografies

Material:

- Una cambra fotogràfica del tipus «reflex».
- Un duplicador de diapositives adequat a la cambra.
- Un o més rodets fotogràfics que *no siguin per a diapositives*.
- Els negatius de les fotografies que es volen passar a diapositives (altrament, si no es tenen, s'haurà d'aplicar la tècnica explicada en tercer lloc).
- El Sol, o bé un potent focus de llum blanca.
- Marquets per a diapositives (un, almenys, ha de ser del tipus constituït per dues peces que encaixen a pressió).
- Unes tisoires.

Elaboració:

- Carregueu la cambra.
- Munteu el duplicador a la cambra.
- Poseu el negatiu de la fotografia a reproduir dintre del marquet de dues peces (no les premeu massa o faríeu malbé els negatius que es troben al costat de l'utilitzat).
- Esteneu el tub del duplicador, si és variable i es vol fer un detall.
- Enfoqueu el duplicador i el negatiu cap al focus de llum. Si no n'hi ha prou, «jugueu» amb el temps d'exposició.
- Feu revelar el rodets o rodets normalment, però sense demanar còpies sobre paper.

- Talleu els fotogrames i poseu els marquets.

Consells:

- (Vegeu els ja assenyalats per a les diapositives de diapositives.)
- Si es fa més d'una diapositiva d'una mateixa tira de negatius, no estireu la tira per un extrem sense desmuntar abans el marquet, si no es ratlla.

Apèndix: Fotografies de diapositives

Material:

- Una cambra fotogràfica del tipus «reflex».
- Un duplicador de diapositives adequat a la cambra.
- Un o més rodets fotogràfics per a fotografies sobre paper, *no per a diapositives*.
- El Sol, o bé un potent focus de llum blanca.

Elaboració:

- Carregueu la cambra.
- Munteu el duplicador a la cambra.
- Poseu la diapositiva a reproduir a l'extrem lliure del duplicador.
- Esteneu el tub del duplicador, si és variable i només es vol fer un detall.
- Enfoqueu el duplicador i la diapositiva cap al focus de llum (recordeu que no heu de fer-ho directament).
- Si no hi ha prou llum, «jugueu» amb el temps d'exposició.
- Feu revelar el rodets o rodets i demaneu còpies sobre paper.

Consells:

- (Vegeu els ja assenyalats per a les diapositives de diapositives.)

Ferran Lagarda i Mata

LA «NIT DE REIS» A CORNELLÀ DE LLOBREGAT

Com d'altres experiències, aquesta també va sorgir al voltant dels esplais i del temps lliure de l'infant. Tot un seguit de gent, monitors, teatres, dissenyadors, artistes, músics, hippis i pirates... cercaven una festa màgica i fantàstica per als nois i noies, i ens vam decidir pels «Reis d'Orient».

Des de bon principi no ens va passar pel cap d'analitzar si aquesta festa podria ésser un mitjà més per induir l'infant al consumisme de joguines, regals i tot el ciri que munten els fabricants aquestes dates. La màgia d'aquella nit, que recordàvem tots plegats de quan érem petits, ens feia dissenyar una festa molt lluny d'altres interessos que no fossin crear un tractament nou de la festa de Reis a Cornellà de Llobregat.

Aquest primer any, als voltants del novembre de 1980, vam començar les trobades per preparar la festa sota un títol que s'ha mantingut fins ara: «Nit de Reis».

Un dels objectius inicials va ser treure tot l'aire majestuós i carnavalesc que tenien els tres Reis a la Cavalcada —únic acte que es feia llavors per celebrar els Reis—, prescindir de les carrosses i posar-los sobre tres cavalls, espècie ben bé desapareguda a la nostra ciutat. A les carrosses hi anirien nois i noies disfressats amb vestuari oriental i amb uns decorats relacionats amb el món de l'infant en aquella nit i amb Cornellà.

El més important de la Cavalcada de

Reis era fer accessible al públic els personatges, els tres Reis, fins al punt de poder acostar-s'hi i donar-los la carta a la mà. Un altre aspecte fonamental era afegir uns quants centenars de quilos més de caramels als que es llançaven des de les carrosses.

La part més tradicional de la festa, la cavalcada, ja tenia un altre caire, però la «Nit de Reis» tenia més possibilitats, calia aprofitar-se'n per afegir-hi nous elements.

A Cornellà havíem de tenir algun personatge lligat a aquesta festa. Aviat el vam trobar. Buscant en el passat de la ciutat, a la Festa Major hi havia un personatge que es disfressava de mag i divertia els infants. També hi havia un dels ciutadans més coneguts al poble, que es deia Maginet. Vam ajuntar per una banda el mag i per l'altra el Maginet i vam crear un nou personatge: «el Mag Maginet», home de confiança dels Reis d'Orient a Cornellà, el qual cada any preparava la seva arribada i rebia dies abans els infants amb les cartes dirigides a Melcior, Gaspar i Baltasar.

En Maginet, el mag més savi i entremaliat del Baix Llobregat, tan sols es deixa veure uns dies a l'any: per les festes de Reis.

L'arribada dels Reis, com arribaven a la ciutat, va ser un altre element per poder caracteritzar encara més aquesta festa. Cada any «Ses Majestats» podrien arribar de manera diferent. Com arribarien aquest

primer any? Pel campanar de l'Església, símbol i logotip de Cornellà per a molts. I així ho vam fer. El dia 5 de gener de 1981 a les 18,20 h els Reis d'Orient arribaven a Cornellà tot sortint per damunt del rellotge del campanar i baixant amb electrons d'escalada. Música i llum van fer més fantàstica aquesta primera arribada.

La imaginació dels qui dissenyàvem tot aquest conte no s'esgotava: noves idees omplien fulls i tovallons de paper, fins que vam haver de tancar aquest primer any, la primera Nit de Reis, amb dos apartats finals:

a. La recuperació d'una tradició per Reis de molts anys a Cornellà. Llavors, quan els Reis arribaven a la ciutat es di-

rigien a l'Ajuntament i pujaven per una escala de fusta a la balconada per fer el parlament i les salutacions. Aquesta tradició l'expliquen els vells de la ciutat i també ho recull en J. Amades. Aquest apartat de la festa, podríem dir que és la recuperació *real* d'una tradició de la nostra ciutat.

b. Per arrodonir i finalitzar aquell primer disseny de la Nit de Reis, calia que quan acabés la cavalcada no s'acabés també la festa, sinó que realment comencés. Vam decidir que els tres Reis, carregats amb tres escales, anessin per tot un seguit de cases a visitar nens, joves, avis, vídues, tietes, tothom que es trobes-sin, i els regalessin joguines i petits obsequis, fins que el Sol del dia 6 de gener ens convidés a anar a dormir.

Evolució de la festa «Nit de Reis»

1981

Creació del personatge del Mag Maginet. Arribada dels Reis pel campanar de l'església.

Es recupera la tradició que els Reis pugin a la balconada de l'Ajuntament per mitjà d'una escala.

Els Reis deixen d'anar en carrosses a la cavalcada.

Nit de Reis. Visites a diferents cases, a les quals entren pels balcons amb escales.

El cartell-ban el confecciona en Cesc.

1982

En Maginet apareix per primera vegada en el seu laboratori situat a la Torre de la Miranda.

Arribada dels Reis amb globus al barri de Sant Ildefons.

Pujada a la balconada de l'Ajuntament i per primera vegada comença la tradició del tortell gegant de Reis.

Nit de Reis.

El cartell-ban el confecciona en Romeu.

1983

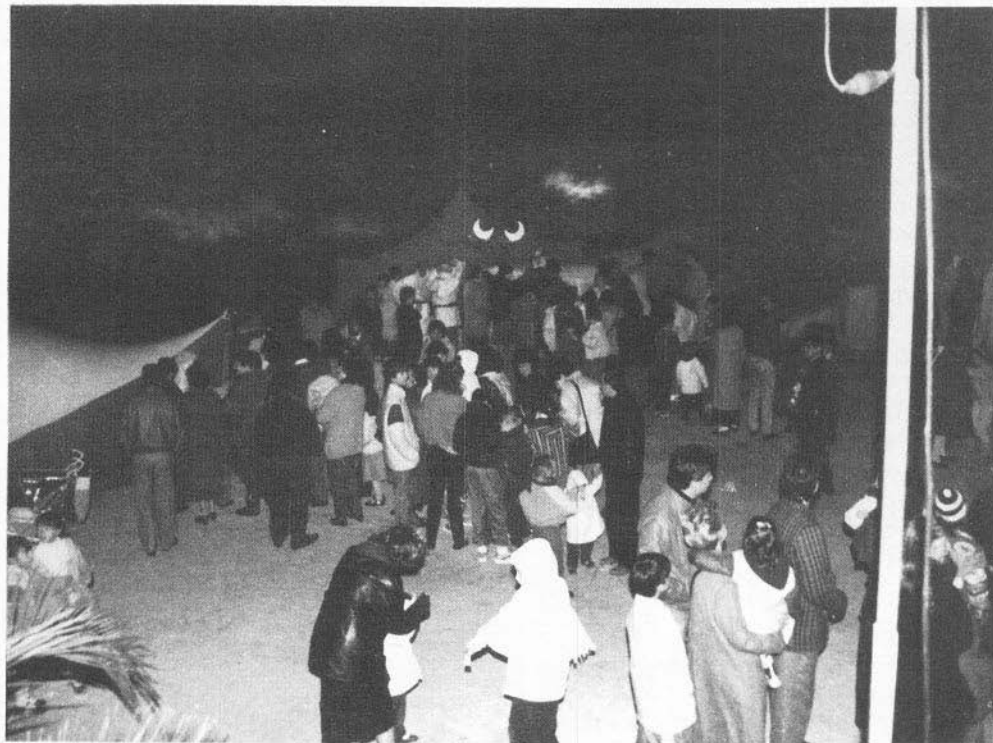
Construcció del primer poblat oriental a Can Vallhonrat. En Maginet continua rebent els infants en aquest poblat sota una gran tenda oriental.

Arribada dels Reis en la màquina de vapor i els vagons de fusta del carrilet.

Els Reis continuen pujant a la balconada de l'Ajuntament i repartint el tortell de Reis.

Nit de Reis.

El cartell-ban i l'Auca d'aquestes festes els realitza la Fina Rifà.

1984

Construcció del poblat a la Plaça dels Enamorats. En Maginet cada any és més entremaliat.

Arribada dels Reis amb tres cavalls alats (pegasos) enlairats en una grua a la Plaça de Catalunya.

Pujada a la balconada de l'Ajuntament i repartiment del tortell.

El cartell-ban el confecciona el Perich.

1985

Per primera vegada es canvia el poblat per un campament oriental, format per nou tendes amb activitats al seu interior. En Maginet cada vegada és més conegut pels infants.

Arribada dels Reis al castell de Cornellà. Pujada a la balconada i repartiment del tortell.

Nit de Reis. Per primera vegada es deixen regals pels carrers a partir de les sis de la matinada del dia 6 de gener.

El cartell-ban el confecciona la Carme Solé.

Edició del primer conte d'en Maginet amb text de Laureà Palmer i il·lustracions de M. Puig.

1986

El campament cada any és més gran: rius, cascades, animals, més personatges... Aquest any en Maginet estrena tenda.

Arribada dels Reis en el planeta Saturn, enlairat en una grua a la Plaça del Mercat de Sant Ildefons.

Nit de Reis. Es continua deixant regals

pels carrers la matinada del dia 6 de gener. El cartell-ban el confecciona la Maria Puig. Edició del segon conte sobre aventures del Mag Maginet, amb text de Maria Jaén i il·lustració de Tina Gil. Naixement de la colla dels sis estruços que caguen caramels en la Cavalcada.

1987

El campament oriental, seu d'en Maginet i dels patges de la cort dels Reis, continua rebent la visita dels infants.

L'arribada dels Reis es fa al Parc de les Aigües.

Nit de Reis.

El cartell-ban el confecciona en Paco Palmer.

Edició del tercer conte d'en Maginet, amb text d'Ignasi Riera i il·lustració de Carme

Juliana. Aquest any s'estrena la dansa dels estruços.

1988

El campament s'amplia a 2.000 m² i el contingut es veu reforçat amb més centres d'interès.

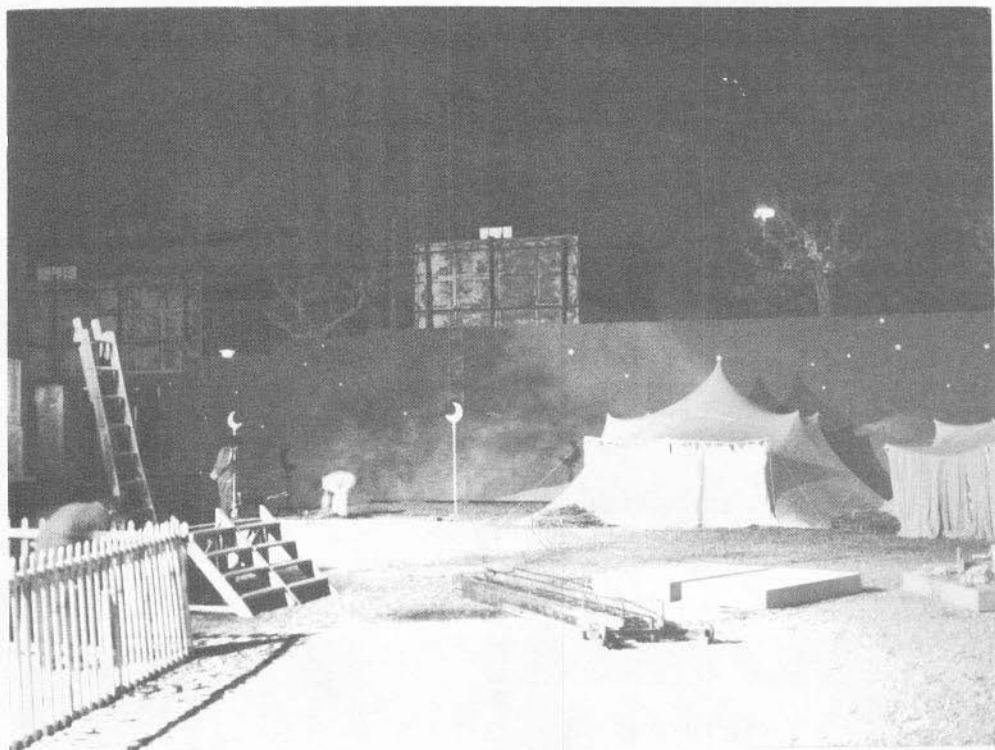
L'arribada dels Reis es realitza a la Plaça de Catalunya. Els tres Reis baixen dels núvols per mitjà d'una gran escala de 30 metres.

Es continua, com cada any, la pujada a la balconada de l'Ajuntament, per part dels Reis, i el repartiment del tortell.

Nit de Reis. Cada any matineja més gent per cercar els regals pels carrers a partir de les sis del matí del dia 6 de gener.

El cartell-ban el confecciona l'Abdó Martí. S'edita el quart conte sobre aventures i

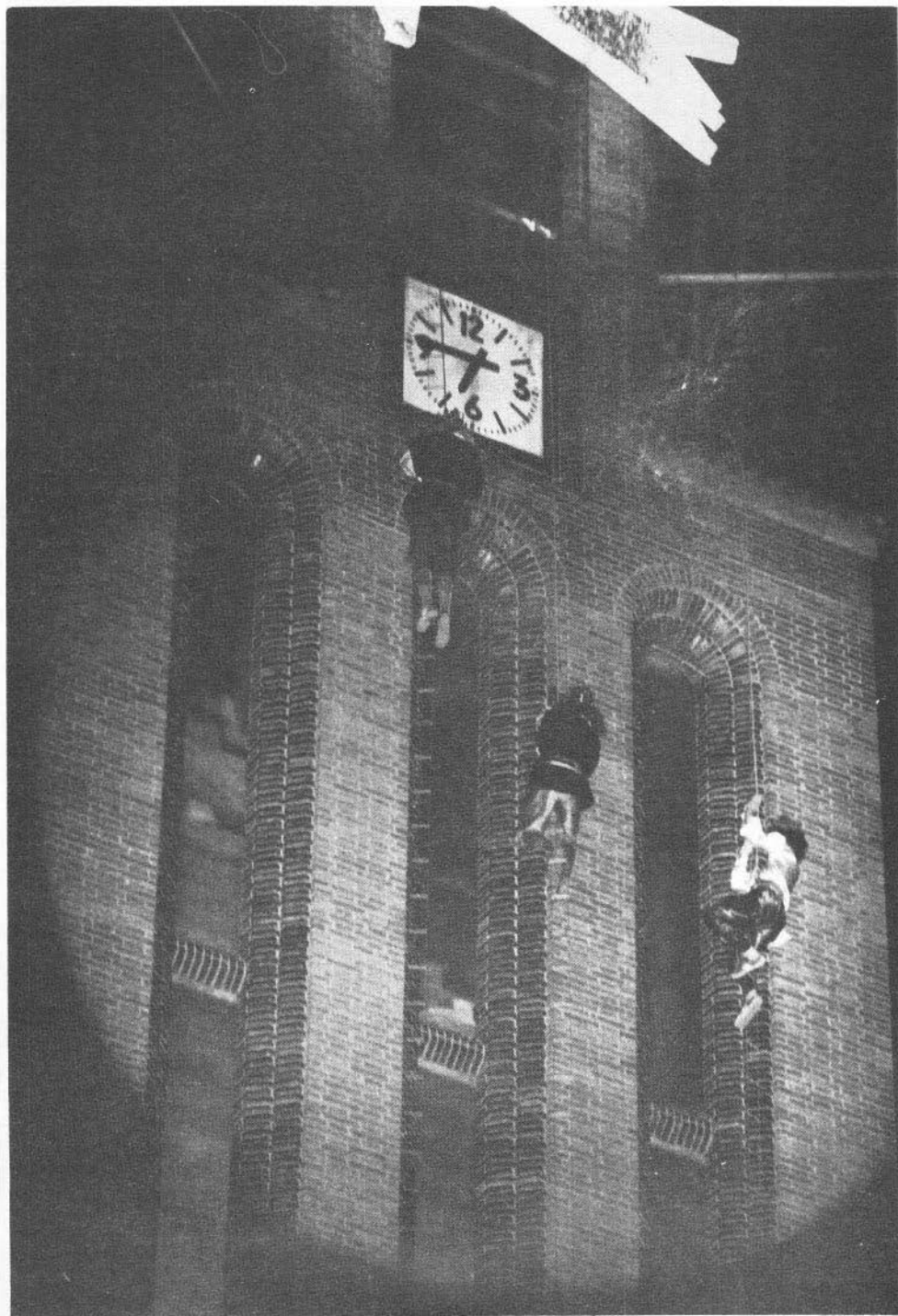
desventures d'en Maginet amb text de Montserrat Galícia i il·lustració de Mireia Vives.

Aspectes importants a tenir en compte en aquest període de nou anys

1. El poblat d'en Maginet aconsegueix tot un seguit d'aspectes positius per a la festa. Per una banda, amb l'ampliació dels dies, és a dir, del dia 1 de gener a la tarda (de 18 a 21 h) fins al dia 4, els nois i noies trobaran l'espai on el Maginet fa i desfà els seus experiments que el porten a descobrir l'hora i el lloc d'arribada dels Reis. Una tenda oriental, decorada màgicament, acull els infants que li volen donar la carta perquè la faci arribar als tres Reis. Dels anys 82, 83, 84 en què el poblat tan sols

eren plafons arrambats a les façanes i pintats tot simulant un poblet oriental, passem als anys 85, 86, 87 i 88 on l'espai (uns 2.000 m²) està caracteritzat per deu tendes del desert, més la tenda d'en Maginet i tota una escenografia d'animals, ponts, rius, cascades, personatges, música, torxes... A l'interior de les tendes hi ha activitats per fer, com per exemple fabricar perfums, escriure la carta als Reis, beure te, fer i coure galetes, tenyir fulards de colors, explicar contes, observar el planetari, construir joguines... Cada any el contingut d'aquestes tendes canvia. L'entrada en aquest recinte és totalment gratuïta.

Els dos-cents personatges, tots ells caracteritzats, que donen vida al campament són alumnes dels politècnics i instituts de Cornellà que, a canvi d'una subvenció per al viatge de fi de curs, treballen en tots

els aspectes de la festa des del 20 de desembre fins el 6 de gener.

2. La relació amb l'àmbit escolar es produeix d'una manera programada a partir de l'any 1983, quan la Fina Rifà il·lustra una auca de Nadal i dels nostres Reis, que es fa arribar, llavors, a tots els infants de primera etapa d'EGB. Posteriorment i coordinat per l'Institut Municipal d'Educació de Cornellà, el contacte amb l'àmbit escolar és ampliat amb aspectes de divulgació i tractament pedagògic de la festa. Conjuntament amb l'Institut, l'any 1985 s'edita el primer conte *Nit de Reis* sobre les trapelleries del Mag Maginet, conte que arriba a totes les escoles, cada any, des dels més grans de parvulari fins als més ganàpies de 7è d'EGB. Aquesta edició de ja quatre contes ha aconseguit que en Maginet sigui més conegut, fins i tot més popular, que els mateixos Reis de l'Orient.

3. Un altre aspecte que hem atès sempre ha estat el Ban de Reis, és a dir, el cartell que anuncia la festa. Sempre ha estat elaborat per professionals: dibuixants, il·lustradors infantils, publicistes. Sempre se'ls ha donat tres constants com a tema: Cornellà de Llobregat, Nit de Reis i les escales (element de recuperació tradicional: pujada a la balconada de l'Ajuntament).

4. El tradicional tortell de Reis de l'any 1982 vam incloure'l també a la festa. Després del parlament a la balconada de l'Ajuntament i de ser rebuts per l'Alcalde, que també els passa la seva carta de peticions ciutadanes, els tres Reis baixen a la plaça i reparteixen entre tot el públic un trosset del tortell gegant. Cada any el tortell és una mica més gran i més farcit.

5. L'any 1986, amb la finalitat d'animar i caracteritzar una mica més la rua de la cavalcada, vam crear «la colla dels sis estruços», portats per un equip de quinze joves que van dansant al davant de la rua

tot envaint l'espai del públic que espera la comitiva. La seva gràcia està en el fet que de tant en tant «caguen» caramels. Aquesta colla d'estrucos tan sols surt als carrers de Cornellà una vegada l'any: per la festa de Reis.

6. Com us explicava abans, en acabat de la cavalcada comença la Nit de Reis. Els tres personatges acompanyats d'en Maginet, amb les escales i tot un seguit de patges, furgonetes, cotxes, estufes, fotògrafs, TV... van a visitar els ciutadans de Cornellà, grans i petits. D'ençà de l'any 1985 vam introduir un nou element en aquesta nit: A partir de les sis del matí del dia 6 de gener, la gent més matinera que surt al carrer es pot trobar al costat del semàfor, a l'entrada del metro o del Carrilet, a la parada de l'autobús o al mig de la plaça... tot un farcell ple de regals. L'objectiu d'aquesta ara ja vella tradició és la participació activa de tot un seguit de col·lectius que directament no vivien aquesta festa. Així per exemple, els joves actualment esperen les sis del matí fent llargs sopars i xerrades a les cases dels amics o d'aquells que potser aquella nit s'han ficat aviat al llit perquè han d'anar a treballar el dia de Reis.

7. El quadre de gent que fa possible aquesta festa són deu persones de Cornellà relacionades amb els mons del disseny, teatre, arts plàstiques, estudiants... tots plegats encara una mica hippis i pirates, i que, els últims tres mesos de cada any es dediquen a dissenyar i realitzar aquesta festa, a canvi que per a ells també arribi, en somnis, en Baltasar acompanyat d'en Maginet.

El pressupost d'aquesta festa també ha evolucionat. L'any 1981 va ser de 250.000 ptes., i ara costa sis milions, tot inclòs. Aquests diners surten del pressupost de l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Cornellà de Llobregat, i cal esmentar la col·laboració de la Diputació de Barcelona,

Agrupació de Comerciants de la ciutat, Caixa de Catalunya, Caixa de Barcelona i d'altres bancs de la ciutat.

Cornellà de Llobregat, una ciutat perifèrica de 86.000 habitants, a part de tota una sèrie de mancances per tots conegudes, també volia tenir el seu protagonisme en altres aspectes més lúdics. Intentar recuperar fidelment signes d'identitat de la seva història i de les seves tradicions era absurd. Calia, doncs, en una nova situació i en un nou procés social

engegat els anys 60, una nova base de participació engrescadora, fugint de vicis folkloristes de la terra, que en un moment tenien la seva raó de ser. En canvi, ara, en una nova situació, calien formes noves, sense suspicàcies, que evolucionessin de mica en mica de les mans d'uns nous ciutadans i en una nova ciutat: Cornellà de Llobregat.

Laureà Palmer i Juan

COL·LECCIÓ GENT NOSTRA

Titols publicats: 1 **GAUDÍ** per Joan Bassegoda i Nonell, 2 **VERDAGUER** per Antoni Carner, 3 **MARAGALL** per Joan A. Maragall, 4 **GIMENO** per Enric Jordi, 5 **CLARÀ** per Josep M. Infesta, 6 **CASAS** per Francesc Fontbona, 7 **CASALS** per Jesus Garcia-Pérez, 8 **GUIMERÀ** per Guillem-Jordi Graells, 9 **RUSÍNOL** per Jaume Socias, 10 **TOLDRA** per Manuel Capdevila, 11 **DOMENECH I MONTANER** per Joan Bassegoda, 12 **PLA** per Josep M. Castellet, 13 **CASELLAS** per Joaquim Bochaca, 14 **CLARASÓ** per Noel Clarasó, 15 **SAGARRA** per Lluís Permanyer, 16 **MONTURIOL** per Santiago Riera i Tuebols, 17 **DALI** per Jaume Socias, 18 **VAYREDA** per Montserrat Vayreda, 19 **FORTUNY** per Rafael Santos Torroella, 20 **VIVES** per Angel Sagardia, 21 **PRAT DE LA RIBA** per Josep M. Figueres, 22 **PIJOAN** per Enric Jordi, 23 **MAÑÉ I FLAQUER** per Josep Tarín Iglesias, 24 **MOMPOU** per Manuel Valls i Gorina, 25 **CHARLIE RIVEL** per Josep Vinyes, 26 **MIR** per Francesc Fontbona, 27 **POMPEU FABRA** per Josep Miracle, 28 **BLUME** per Antoni Sala, 29 **BALAGUER** per Maria Pilar Queralt, 30 **TORTOLA VALENCIA** per Irene Peypoch, 31 **PUJOLS** per Xavier Renau, 32 **XIRGU** per Antonina Rodrigo, 33 **GAMPER** per Nicolau Casaus, 34 **VENTURA GASSOL** per Josep M. Ainaud de Lasarte, 35 **TRUETA** per Antonina Rodrigo, 36 **BARRIEROS** per Josep M. Colomer Pujol, 37 **MORERA** per Xose Aviñoa, 38 **PRIM** per Joan Garrabou, 39 **D'ORS** per Enric Jordi, 40 **GASPAR DE PORTOLA** per Josep Ll. Alcofar Nassas, 41 **FOLCH I TORRES** per Josep M. Miracle, 42 **PUIG I CADAFALCH** per Joan Bassegoda, 43 **DURAN I BAS** per Josep Tarín-Iglesias, 44 **JOFFRE** per Joan Garrabou, 45 **VICTOR CATALÀ**

per Josep Miracle, 46 **ALBENIZ** per Angel Sagardia, 47 **OPISSO** per Josep M. Cadena, 48 **RIBA** per Albert Manent, 49 **LLULL** per Miquel Batllori, 50 **MACIÀ** per Josep M. Ainaud de Lasarte, 51 **NONELL** per Francesc Fontbona, 52 **HIPOLIT LAZARO** per Ramon Sabatés, 53 **MATA** per Joaquim Toro, 54 **MUNTANER** per Miquel Coll i Alentorn, 55 **JUNCEDA** per Montserrat Castillo, 56 **SERRAT** per Jordi Sierra i Fabra, 57 **CAPABLANCA** per Maria Fontrodona, 58 **CLAVE** per Pere Artis, 59 **JULIO ANTONIO** per Josep M. Infesta, 60 **TRISTANY** per Joan Garrabou, 61 **GRANADOS** per Antoni Carerras, 62 **JUNYENT** per Teresa M. Sala, 63 **VALENTI ALMIRALL** per Josep M. Figueres, 64 **LOLA ANGLADA** per Francesc Granell, 65 **RAQUEL MELLER** per Javier Barreiro.

COL·LECCIÓ TERRA NOSTRA

Titols publicats: 1 **LA TERRISSA CATALANA**, per Emili Sempere, 2 **MIRATGES DE CADAQUÈS**, per Anna Maria Dalí, 3 **LA PATUM DE BERGA**, per Jaume Farràs, 4 **EL PANTOCRÀTOR ROMANIC DE LES TERRES GIRONINES**, per Antoni Noguera (2 volums), 5 **LA RAMBLA I ELS SEUS MISTERIS**, per Josep M. Carandell, 6 **LLEGENDA I ENCIS DE MONTSERRAT**, per Osvald Cardona, 7 **VISIÓ DE L'ALTA GARROTXA**, per Estantislau Torres, 8 **ELS VINS DEL PENEDES**, per Miquel A. Torres, 9 **ELS CARRILETS DE CATALUNYA**, per Manuel Maristany, 10 **L'EMPORDA MÀGIC**, per Montserrat Vayreda, 11 **EL MONTSEC**, per Josep Maria Serrano, 12 **EL MONESTIR DE PEDRALBES**, per Assumpta Escudero, 13 **SANT PAU, HOSPITAL MODERNISTA**, per Consol Bancells, 14 **EL POBLENOU**, per Xavier Benguerel, 15 **GUIA DE GAUDÍ**, per Joan Bassegoda i Nonell.

EDICIONS DE NOU ART THOR

Plaça Gala Placidia 1, 08006 Barcelona. Tel.: (93) 218.11.97

LA MÚSICA I ELS NENS PETITS

Importància

La música és important per a l'ésser humà des que neix, ja que l'infant està rodejat de so i les primeres sensacions que rep són sonores. A partir d'aquest moment, doncs, caldria començar l'educació musical.

Mitjançant aquesta educació musical el nen aprèn que hi ha coses que més que entendre-les cal sentir-les, ja que li susciten unes vivències que acaparen la seva sensibilitat.

Amb una bona educació musical col·laborem al creixement ordenat del nen, ja que eduquem: la veu, l'oïda, el ritme... Ajudem el desenvolupament de la «memòria i atenció» i també estimulem la capacitat de pensar i crear.

De la mateixa manera que totes les activitats es treballen globalment, cal que la música no quedi aïllada dins el procés evolutiu del nen, ja que també col·labora en l'aprenentatge de les altres matèries.

Com la treballem

Cal tenir present que, com la resta d'activitats, la música es treballa de manera sensorial, vivencial i en forma de joc, tot creant al seu entorn situacions que facilitin vivències musicals.

Un cop hem desvetllat l'interès del nen, és ell mateix qui vol crear aquestes situacions; és llavors que comencem l'aprenentatge de la música, però respectant

el seu desenvolupament motor i intel·lectual. Quan diem en forma de joc, cal diferenciar aquests «jocs»:

- jocs que fa el nen
- activitats musicals

Quan parlem de jocs que fa el nen, ens referim a aprofitar els jocs que fa espontàniament:

Per exemple, el nen està jugant tot fent córrer un tren... Si volem convertir aquest joc en musical, només cal ajudar-lo a posar-hi so:

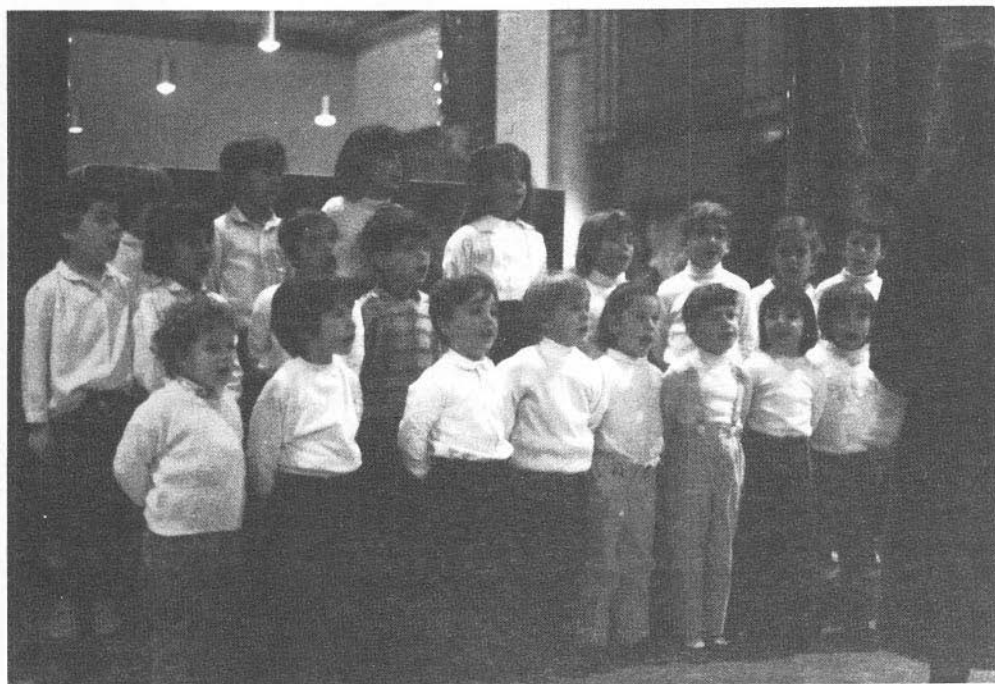
- quin soroll fa quan va per la via?
- i el xiulet com sona?
- que pot anar «de pressa i a poc a poc»...?

Per tant, durant aquests anys és molt important observar els nens per tal de dirigir aquestes activitats segons les seves necessitats.

Les activitats musicals que es fan en uns moments més concrets, necessiten ja d'un ambient determinat. Aquest no es altre que el que fem servir per treballar altres activitats com: escoltar un conte, o pintar, etc... però pel que fa a la música, hi ha un gran protagonista: «el silenci».

De què ens servim

Quan treballem les activitats musicals, s'han de tenir presents dos elements im-

portants, que es treballen simultàniament:

- la veu
- el cos

La veu és un element accessible a tot-hom i també el primer instrument musical que tenim. Cal que l'aprofitem al màxim.

Per aconseguir una bona educació de la veu en els nens, cal primer que nosaltres la tinguem, ja que ells ens imitaran.

Un altre element, que en certa manera és el fil conductor de l'educació musical, és la «cançó».

Amb els nens petits, ens servim de petites cançons tradicionals, apropiades a les seves possibilitats.

El fet de treballar-la en grup exigeix una atenció, concentració i responsabilitat, que són condicions que tota activitat musical demana.

A través d'ella pot fer-se una didàctica musical molt àmplia, ja que inclou elements com: ritme, melodia, fraseig, educació de l'oïda, qualitats del so...

D'altra banda, la participació activa és el millor camí per a un bon aprenentatge musical, és a dir, el cos, que tampoc no podem oblidar.

Per al treball rítmic, respectarem el seu procés de maduració, per tant, el punt de partida serà el moviment natural del nen; així, doncs, podem començar a través del caminar i el córrer i més tard introduïrem el saltar.

És important que els exercicis que proposem als nens tinguin una base rítmica correcta per saber què es vol aconseguir en cada proposta de joc-exercici.

Si volem aconseguir un bon resultat en el treball musical, ens hem de servir d'uns hàbits que sempre anirem fomentant:

- saber escoltar
- fruir escoltant
- posar el cos en funció de l'oïda
- manipular objectes, crear sons
- valorar el silenci
- adquirir sentit crític.

Procés d'aprenentatge

Com a qualsevol matèria, en l'educació musical, el nen també fa un procés intern d'aprenentatge:

Escoltar: A través de l'educació de l'oïda introduïm el nen en el món sonor.

Imitar: Quan el nen ha escoltat diferents sons, li cal imitar el que ha sentit.

Reconèixer: Mitjançant l'oïda reconeix els sons, sap diferenciar-los i trobar-hi les diferents qualitats.

Improvisar: Només és possible quan el nen ha interioritzat un nombre determinat de sensacions sonores.

Grafia: És el final d'aquest procés, ja que el nen pot escriure el que ha sentit, primer amb un model i més endavant sense.

Això és una breu exposició de com podem treballar la música amb els nens petits; a partir d'aquí dependrà de la creativitat, disposició i preparació musical de cada mestre.

No cal que tingui uns coneixements tècnics molt amplis, la música cal viure-la, fruir-ne...

La música és a l'abast de tothom, només cal decidir-se a començar!

Anna Bach

Barcelona 25 d'octubre 1988

Preparació del Congrés de MRP de l'Estat, a Gandia

Ha arribat a l'Associació, igual que a tots els altres moviments, la documentació d'arreu de l'Estat per al Congrés, a fi de poder estudiar-la de cara a l'elaboració de la ponència-base que es presentarà a Gandia.

Alguns grups de treball, i d'altres que es van constituir especialment per elaborar propostes, es reuneixen amb una certa freqüència per acabar de perfilar les nostres aportacions.

FEDERACIÓ DE MRP DE CATALUNYA

Jornades de Tarragona

El divendres dia 3 de març es farà una assemblea de la Federació en la qual es tractarà de l'admissió de nous membres i s'elegirà la nova Junta.

El dissabte i diumenge es dedicaran a treballar les ponències de les Jornades i elaborar les conclusions que s'escaiguin.

Les ponències seran sobre:

1. Societat, Cultura i Escola.
2. Projecte Educatiu, Disseny Curricular.
3. Educació moral. Educació ambiental.
4. Noves tecnologies.
5. Moviments de Renovació Pedagògica.

Aquestes Jornades tindran lloc a Salou.

«Escudella de Bits»

El grup MELIC, autor d'«Escudella de bits», revista informàtica, ha arribat a un acord amb la Federació de Moviments perquè la legalitzi i editi amb règim de copropietat.

SECRETARIAT DE LA CAMPANYA «DEFENSEM L'ENSENYAMENT PÚBLIC I LA SEVA QUALITAT»

Des d'ara fins a finals de curs, s'han posat com a fites bàsiques de la Campanya obrir un procés de reflexió sobre la par-

ticipació a l'escola per fer-la viure a tots els estaments com una suma d'energies per tirar endavant els centres. També s'haurà de pensar en el paper que han de tenir en els diversos consells escolars: de centre, municipals o de districte, de Catalunya...

També s'ha proposat d'endegar les accions que calguin per tal d'aconseguir que des de l'Administració s'arribi a fer una oferta generalitzada d'aules de 3 anys.

Igualment es té la intenció de fer un seguiment de tot el procés de matriculació per al curs vinent tot reivindicant la solució de les problemàtiques que genera: aules habilitades, manca de places a secundària...

POSICIÓ DEL SECRETARIAT DE LA CAMPANYA DAVANT DEL TRENCAMENT DE LES NEGOCIACIONS SINDICATS-DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT

El Secretariat de la Campanya «Defensem l'Ensenyament públic i la seva qualitat», format per les entitats FAPAC, FA-PAES, CEPEPC, Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya, AJEC i els sindicats CCOO, CNT, FETU-UGT i USTEC, s'ha reunit en el dia d'avui per valorar la situació creada a l'ensenyament públic de Catalunya pel trencament de les negociacions entre els sindicats i el Departament d'Ensenyament de la Generalitat, i ha acordat fer públic el present comunicat:

1. Considerem que el trencament de les negociacions és un fet lamentable i preocupant, perquè solament amb el diàleg serà possible arribar a solucions

que beneficiïn l'ensenyament públic de Catalunya.

2. Cridem l'atenció respecte de la responsabilitat de l'Administració catalana en el trencament de les negociacions, que no s'adiu amb el compromís que el mateix Conseller Laporte prengué el seu dia davant de tota la comunitat educativa. Instem el Departament d'Ensenyament perquè repregui amb urgència les converses amb els sindicats amb propostes que facin possible l'acord.
3. Manifestem la nostra sintonia amb les reivindicacions del professorat dirigides al reconeixement del principi d'homologació amb la resta del funcionari públic de Catalunya, a la garantia d'estabilitat del nombrós col·lectiu de professorat interí i substitut, i al desenvolupament d'un conjunt de mesures relatives a la formació del professorat, la planificació escolar, la responsabilitat civil, les sortides i colònies escolars, etc. Totes aquestes reivindicacions apunten a una *millora de la qualitat de l'ensenyament públic*.
4. La negociació amb els sindicats és un element més del necessari diàleg que el Departament hauria d'emprendre amb el conjunt de la comunitat educativa (alumnes, pares, mares i professors), tal i com aquest Secretariat ha estat reclamant constantment.

Per tot això, creiem que el Departament d'Ensenyament no ha de defugir les seves responsabilitats ni el compliment dels compromisos adquirits. En cas contrari, anunciem la voluntat de tota la comunitat educativa de fer les pressions necessàries per evitar una reproducció del conflicte del curs passat.

Barcelona, 26 de gener 1989

INFORMATITZAR LA GESTIÓ D'ESCOLA ?

Ara ja és possible que a l'escola l'ordinador ens alliberi de les feines mecàniques i burocràtiques.

*Perquè el treball del mestre ha de ser creatiu i no dedicat a les feines mecàniques i repetitives.

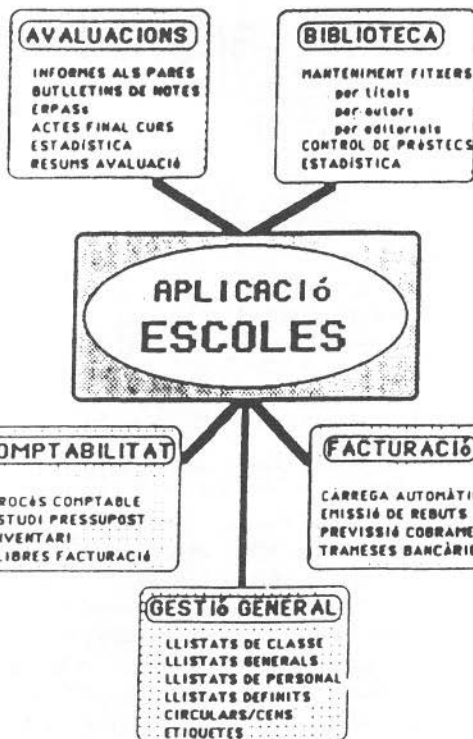
*Perquè cal agilitzar la gestió de l'Escola en tots els aspectes.

*Perquè hem de predicar amb l'exemple (o la informàtica només és pels nens?)

APLICACIÓ ESCOLES un programa, per a ordinador PC, confeït per un equip mixte d'informàtics i mestres que resol el processos més habituals a l'escola.

Un programa que s'adapta a les necessitats concretes de cada escola (i no a l'nrevés!).

Un programa ÀGIL i fàcil d'usar.

DISTRIBUIT PER:

Assessorament a la Gestió Informatitzada

DIPUTACIÓ 188-196 4a pl. Desp. 52
BARCELONA 08011 Tel 323 41 05

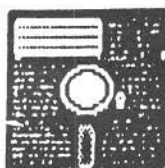
Atenció! oferta "Informatització Total"

ORDINADOR PC/640 Kb
amb Disc Dur de 20 Mb

IMPRESSORA EPSON FX-1050
136 columnes/ 240 car. x seg.

PROGRAMA
APLICACIÓ ESCOLES

INSTAL·LACIÓ i
CURSET DE FORMACIÓ

ELS CONSELLS ESCOLARS A CATALUNYA

La raó legal última dels consells escolars a l'ensenyament, la trobem a l'article 27 de la Constitució Espanyola i, més concretament, en els seus apartats núm. 5 i 7 que diuen textualment:

Article 27, 5: «Els poders públics garantirán el dret de tots a l'educació, mitjançant una programació general de l'ensenyament amb participació efectiva de tots els sectors afectats...»

Article 27, 7: «Els professors, els pares i, en el seu cas, els alumnes intervindran en el control i gestió de tots els centres sostinguts per l'Administració amb fons públics, en els termes que la Llei estableixi.»

Es tracta, doncs, d'un doble manament constitucional que, a la LODE, també va donar lloc a dos tipus de consells escolars ben diferenciats: els uns participatius en la programació general de l'ensenyament, els altres interventors en el control i gestió dels centres.

Consells escolars per la participació en la programació general de l'ensenyament

Aquests Consells, que tenen un àmbit territorial que depassa els marcs de l'escola, apareixen regulats al títol segon de la LODE i són els següents:

a) EL CONSELL ESCOLAR DE L'ESTAT, en el qual està representat tot l'Estat espanyol i que es regula al Reial Decret núm. 2378/85 (BOE de 7-12-85).

b) EL CONSELL ESCOLAR DE CATALUNYA, que comprèn tot el territori de la Comunitat Autònoma catalana i que ve regulat per la Llei del Parlament de Catalunya núm. 25/85 (DOGC de 18-12-85) i pel seu propi Reglament.

c) Els CONSELLS ESCOLARS TERRITORIALS, que tenen el mateix àmbit territorial en què està avui dividida Catalunya pels Serveis Territorials d'Ensenyament i que es troben també regulats a la dita Llei 25/85 i reglamentats pel Decret núm. 184/88 (DOGC de 8-8-88) i que han de ser encara desplegats per Ordre del Conseller d'Ensenyament.

d) Els CONSELLS ESCOLARS MUNICIPALS, el territori dels quals és el del propi municipi, i que també vénen regulats per la repetida Llei núm. 25/85, i reglamentats pel Decret núm. 404/87 (DOGC de 27-1-88) i que ha estat recentment desplegat pels Ajuntaments respectius.

La composició de tots aquests Consells Escolars varia segons que es tracti d'un o altre. En tot cas, es poden fer les següents observacions:

— A tots els Consells ha d'haver-hi com a mínim la representació de l'Administració, tant educativa com municipal, la dels pares, dels alumnes, del professorat, del personal no docent, dels titulars dels centres privats.

— Als Consells Escolars d'àmbit territorial més gran (o si així ho han volgut reglamentar els d'àmbit més petit), s'hi preveu també la participació de personalitats, institucions i organitzacions econòmiques i socials.

L'aspecte significatiu d'aquests Consells Escolars és la seva manca d'atribucions quant a la decisió i gestió. Tenen, però, un ample ventall de facultats no decisòries, han de ser escoltats en tots aquells temes que afecten la programació de l'ensenyament al territori i que són pràcticament tots els que depassen l'àmbit de l'escola. Tanmateix, insistim, les seves atribucions es mouen exclusivament en el terreny de la consulta i no són decisives.

Consells Escolars per a la intervenció en el control i gestió dels centres sostinguts amb fons públics

Aquests Consells Escolars, l'àmbit d'actuació dels quals ho és en el si de les escoles, tenen una diferent traducció segons quina sigui la titularitat del centre docent. Per tant, atesa aquesta titularitat, es poden distingir:

a) Els CONSELLS ESCOLARS DE CENTRES PÚBLICS, que es troben regulats al títol tercer de la LODE i que a Catalunya varen ser reglamentats pel Decret núm. 87/86 (DOGC de 9-4-86).

b) Els CONSELLS ESCOLARS DE CENTRES CONCERTATS, que són regulats al títol quart de la LODE i que no han

estat objecte de cap reglament específic, quan tant calia per fer-los efectius, donat que el Decret existent (núm. 86/86, publicat al DOGC de 2-4-86) realment no reglamentada i l'Ordre del Conseller de 1-9-86 (DOGC de 10-10-86) és exclusivament procedimental.

Promogudes sense massa entusiasme pel Departament d'Ensenyament i convocades per dues Ordres del Conseller aparegudes al DOGC del dia 3-10-88, les segones eleccions a consells escolars de centres tot just s'acaben de celebrar durant aquest primer trimestre de curs. La seva composició, doncs, és encara fresca i prou coneguda: estaments escolars més un representant de l'Ajuntament a les escoles públiques, i estaments escolars més tres representants del titular a les escoles privades concertades.

Però el més remarcable i nou d'aquests consells és la seva naturalesa. No es tracta de simples òrgans de participació, amb dret més o menys ample d'informació i audiència. Els consells escolars de centre, diferentment del que succeeix amb els consells escolars d'àmbit territorial superior, són configurats com a autèntics òrgans de gestió. Qualsevol qüestionament d'aquesta naturalesa contravindria en darrer terme el mateix article 27, 7 de la Constitució.

Les atribucions dels consells escolars dels centres públics es detallen a l'article 42 de la LODE. El seu camp d'actuació és ampli i amb facultats decisòries i es constitueix com un autèntic òrgan de govern. Tanmateix aquesta afirmació queda entelada per la insuficient autonomia dels centres públics, autonomia que d'altra banda només acostuma a ser reconeguda pel Departament quan hi ha conflicte.

En els centres privats concertats no es pot dir, avui per avui, que els consells escolars siguin autèntics òrgans de gestió. Hom sap, i la LODE així ho considera, que les seves atribucions han de ser com-

partides, amb delimitacions no sempre prou precises, amb les dels titulars d'escoles. Però sigui quin sigui el grau d'aquest compartiment, no podem oblidar que el repetit article 27, 7 de la Constitució, que tracta de la intervenció dels estaments de l'escola en la seva gestió i control, és també un manament per als centres privats concertats.

Les resistències de nombrosos titulars d'escoles que aquest precepte constitucional sigui una realitat plena es pot comprendre tant per la manca de tradició de la gestió compartida com per l'actitud, ben humana, de fer més grans els propis interessos davant dels de tercers. Però aquestes resistències no tenen raó de ser des d'un punt de vista legal i, per això, fan absolutament incomprendible l'excessiva passivitat de l'Administració quan està justament cridada a vetllar pel compliment de les lleis.

En tot cas convé recordar que les atribucions dels consells escolars als centres concertats estan recollides a l'article 57 de la LODE i, pel que fa al professorat, són ben importants les atribucions en matèria de selecció i acomiadament.

Lligams entre els consells escolars per a la programació general de l'ensenyament i els consells escolars per a la intervenció en la gestió dels centres

Tot i l'origen i naturalesa diferents d'uns i altres consells, ambdós estan lligats en l'articulació de consells escolars que fa l'actual ordenament educatiu.

Efectivament, el Reglament que regula els Consells Escolars Municipals preveu que la meitat dels seus membres provinqui justament dels que ja ho siguin dels consells escolars del centre. Ja aprovada bona part dels reglaments pels respectius ajuntaments, les eleccions a consells escolars municipals no poden tardar.

També la composició dels encara més verds Consells Escolars Territorials —en l'irracional àmbit dels Serveis Territorials d'Ensenyament— es basa substancialment en els que ja siguin membres dels Consells Escolars Municipals. Aquests Consells, però, mereixeran en el seu moment un punt i a part.

Ramon Plandiura Vilacís

AUDICIONS PER A ESCOLARS PER AL CURS 1988-89

No és pas que s'hagi dit poques vegades que l'ensenyament de la música pateix greus problemes: alguns d'ells compartits amb la resta dels ensenyaments, altres que només té en comú amb els restants ensenyaments artístics, i finalment alguns només explicables pel fet de ser una de les «germanes pobres» d'aquestes arts. Per més que teòricament la música formi part obligatòria del currículum escolar des dels 6 fins als 14 anys, que hi hagi intents d'introduir-la al segon cicle de la Reforma dels ensenyaments mitjans, que els conservatoris de música estiguin constantment creixent, etc..., el fet cert és que la situació d'irregularitat es manté.

I al meu parer no es tracta tant d'una qüestió de quantitat com de qualitat. En aquests moments són molt pocs els alumnes que accedeixen al primer curs de BUP sense haver tingut cap classe de música durant l'EGB, mentre que —a l'altre extrem— aproximadament una quarta part n'han fet durant els vuit cursos. Una anàlisi estrictament quantitativa d'aquestes xifres podria concloure que som molt lluny

de la situació en què es troben matèries com el llenguatge o les matemàtiques, o bé que s'ha fet molt de camí en pocs anys, segons on vulguem anar a parar. Repeteixo, però, que em sembla més interessant una lectura més aviat qualitativa que ens permeti de veure quin tipus de relació amb la música han tingut aquests alumnes en aquests anys, que per a la gran majoria són 4 o 5.

Bo i corrent el risc que les meves opinions puguin ser mal interpretades i/o puguin escandalitzar algú, m'atreviria a dir que els coneixements teòrics de música que tenen els alumnes en acabar l'EGB no són preocupantment baixos o, si més no, no ho són menys que els que tenen de geometria, d'història o d'ortografia. Molts d'ells poden «reconèixer» (ja sé que l'expressió és molt equívoca) sobre el pentagrama les diferents notes, poden interpretar ritmes senzills i segurament que poden tocar algunes melodies elementals amb la flauta.

Vist així, i si comparem el currículum de dos alumnes que hagin estudiat aques-

ta matèria durant el mateix nombre d'anys, diria que en aquesta situació hi ha dues qüestions especialment preocupants: en primer lloc la gran diversitat de coneixements que tenen els alumnes segons el/la mestre de la matèria que hagin tingut. Suposo que la mateixa situació irregular de la matèria fa difícilment controlables les programacions concretes que es porten a terme a cada escola.

En segon lloc, crec que en alguns casos els alumnes fan un apropament excessivament teòric a una matèria (els defectes que els conservatoris del país arrosseguen des del segle passat se'ns estan traspasant a l'escola?) que en la majoria dels casos disfrutaran especialment com a receptors en la seva vida adulta. Si, ara que s'ha anat popularitzant l'ex-

pressió, acceptem que la música és realment un llenguatge, la lectura no és l'únic camí per a accedir a la seva comprensió; hi ha una sèrie d'estructures que articulen aquest llenguatge i un suport físic —les ones sonores— que el vehicula, que operen estrictament per la via auditiva i que no necessiten d'una comprensió estrictament intel·lectual. És difícil de poder establir fins a quin punt els coneixements de lectura són necessaris per a una mínima comprensió del llenguatge i a partir d'on ens serveixen sobretot per a descobrir com un determinat fragment ha estat «manufacturat»; personalment sempre preferiria que hom sàpiga copsar l'esquema estructural d'una composició abans que en sàpiga llegir la melodia.

I sobretot que adquireixi l'hàbit d'es-

coltar la música. Sabent-hi descobrir elements d'aquest llenguatge que ell coneix o bé deixant-se submergir en un determinat *ethos*; aquesta seria ja una altra qüestió. En un moment com aquest en què es dona un accés tan fàcil i indiscriminat als aparells reproductors de so, és difícil, però també necessari, desposseir la música d'aquesta connotació d'element continuament contaminant, restituir-li el paper de llenguatge amb un poder de comunicació i fer comprendre que la música és especialment reeixida si té lloc en directe.

Són encara molts els adolescents que manifesten que mai no han assistit a un concert, tot i que mantenen la ràdio connectada una mitjana de més de dues hores diàries. Certament que l'aparell compleix un paper extramusical molt important que no vull discutir, però no ho és menys que aquests joves en moltes ocasions senten aquesta música sense escoltar-la i sense saber copsar el valor de l'experiència musical en directe.

Possiblement l'escola no els n'ensenyà, malgrat experiències amb una llarga trajectòria com les de Joventuts Musicals de Barcelona, Joventuts Musicals de Catalunya i, més recentment, la de la Fundació Miró.

Dins del seu XVII cicle d'Audicions Musicals per a escolars, Joventuts Musicals de Barcelona ha programat per a enguany un total de nou concerts que es reparteixen per tot el curs. Cada un es repeteix tres vegades per tal d'ampliar el nombre d'alumnes que hi pot accedir, i es reparteixen de manera que sis audicions són pensades per als cicles mitjà i superior d'EGB i unes altres tres per al cicle inicial. Els instruments vistos a través d'assaig d'orquestra, el quintet de vent, dues aproximacions diferents al repertori vocal, la música dels Beatles i les relacions de cinema i música, són els temes genèrics —alguns d'ells vinculats als que s'han tractat en anys anteriors— que aquesta

entitat proposa en la present programació. L'escola o l'aula interessada en aquestes audicions pot assistir a tot el cicle sencer o bé triar aquelles que més s'adiguin amb els temes que s'hagin treballat. L'organització posa a disposició dels alumnes uns fulls explicatius ben presentats, amb text breu i clar, partitures, gravats, fotos, etc... Tots els concerts tenen lloc a Barcelona, al Palau de la Música o bé a la Filmoteca de la Generalitat.

Davant d'aquest esquema, Joventuts Musicals de Catalunya proposa tres programes diferents per als tres cicles d'EGB i primer curs de BUP, cada un dels quals consta de quatre concerts que tenen lloc a les mateixes escoles que els contracten o bé als locals (municipals, etc...) que s'estableixin en cada ocasió. Aquest curs les sessions per a tercer d'EGB són dedicades a la veu, la flauta, el clarinet i la trompeta, i tenen lloc a la mateixa aula; les de cinquè curs transcendeixen l'objectiu estrictament individual per a centrar-se en les famílies d'instruments (percussió, corda, vent i veu), mentre que les de vuitè i primer de BUP estudien alguns moments de la història de la música: l'evolució de l'òpera, el piano al classicisme i romanticisme, la música del segle XX i el Jazz.

Finalment, la Fundació Miró, dins d'un marc més ampli en el qual també ofereix activitats de teatre, cinema, vídeo, etc..., proposa tres activitats —una cada trimestre— centrades totes en la música del nostre segle. Si bé les dues primeres —música per a flautes de bec i música per a clarinet i dansa— són estrictament audicions, no així la tercera, que està més orientada a esdevenir una mostra de com les «noves tecnologies» poden ajudar a la creació musical, per la qual cosa, i sense dubtar gens de l'interès i l'atractiu que una experiència d'aquest tipus té per als alumnes, queda ja parcialment fora d'aquest comentari.

Diríem que totes les programacions semblen ser prou diverses en la temàtica

que tracten, a excepció, potser, de la de la Fundació Miró, que presenta un apropament al segle XX que —tot i la provada qualitat interpretativa dels músics que hi participen— creiem que no és prou representatiu dels grans corrents i estètiques que s'hi han donat. D'altra banda, té el gran interès d'apropar-nos a estils que no arriben fàcilment al públic.

Davant d'aquesta diversitat de plantejaments, volem fer diverses consideracions, la primera de les quals fa referència al contingut. A part de la dedicació exclusiva de la Fundació Miró a la música del segle XX, J.J.M.M. de Barcelona tendeix a agafar els grans temes que en ells mateixos —evidentment— no poden abastar la gran diversitat de punts de vista des dels quals es pot abordar el fet musical i que són diferents cada any. Així, atès que els sis concerts són oberts als cicles mitjà i superior, en una situació òptima, l'alumne pot arribar a passar per cinc d'aquests cicles i d'aquesta manera arribar a fer-se'n una visió molt més rica. Jovenuts Musicals de Catalunya, en canvi, planteja —a grans trets— sempre una mateixa línia de treball encaminada al coneixement dels instruments i de la història de la música. D'un any a l'altre variaran els temes puntuals, els intèrprets i el repertori, però així s'assegura que tots els receptors rebin uns conceptes que es consideren —segurament de forma encertada— bàsics.

Aquesta característica connecta amb el fet que aquesta programació és pensada

per ser portada a terme dins mateix de l'escola; és l'audiència la que entra a l'aula i no la classe la que es desplaça a la sala de concerts. Cada esquema deu tenir avantatges i inconvenients; si d'una banda és interessant de revestir d'un cert ritual el fet d'anar a un dels pocs concerts a què assisteixen els alumnes en la seva vida escolar, no sempre és fàcil desplaçar tota una classe de 40 alumnes fins a Barcelona. Des d'aquest punt de vista, crec que tots dos plantejaments són correctes i vàlids per a realitats diferents; el de J.J.M.M. de Catalunya sembla especialment adient per a aquelles ciutats allunyades de Barcelona amb una oferta musical força més reduïda, i en les quals segurament que una programació tan àmplia com la que proposa J.J.M.M. de Barcelona deixaria llacunes de coneixement molt considerables.

En segon lloc, hem de dir que es fa molt difícil de jutjar el contingut d'aquestes sessions atès que en la majoria dels casos desconeixem la identitat dels intèrprets i la seva qualitat interpretativa, així com els programes concrets que s'hi toquen o canten. Però, al marge d'aquest fet, em sembla essencial de no perdre de vista que l'audiència per a escolars hauria de ser molt més que l'apropament a un contingut o el vehicle per al coneixement d'uns instruments, estils, etc. i hauria d'esdevenir —potser per sobre de tot— una finalitat en ella mateixa pel que té de comunicació, d'experiència única, de ritual. L'adquisició d'uns mecanismes psicològics de percepció i, més a llarg termini,

l'assoliment d'un hàbit d'assistir a concerts haurien de ser les màximes fites d'aquesta activitat.

Si bé hi ha moltes maneres de percebre qualsevol manifestació artística i, per tant, d'escoltar la música i d'ensenyar a escoltar-la, no tinc cap experiència amb alumnes en edat escolar que hagin estat capaços de fer una audició particularment atenta, activa i mínimament intel·lectualitzada que hagi durat més d'uns pocs minuts seguits. I si l'audició es vol prolongar durant —per exemple— tot el que dura una classe de música, cal que l'exercici de l'alumne consisteixi sobretot a descobrir aspectes nous o a fer activitats noves, repetint sovint els fragments emprats. Assimilem la música en referència i per comparació amb aquells models, estereotips, cèl·lules i esquemes que ja coneixem. Des d'aquest punt de vista és difícil de pensar que les audicions musicals tal i com estan pensades per aquests organitzadors pu-

guin ser vàlides. Són molt pocs els alumnes —i el públic adult— que tenen la suficient capacitat per a assimilar els elements del llenguatge musical que es contenen en unes determinades obres amb la velocitat amb què es donen en un concert, problema que es pot pal·liar en bona mesura amb una preparació exhaustiva del concert a l'aula.

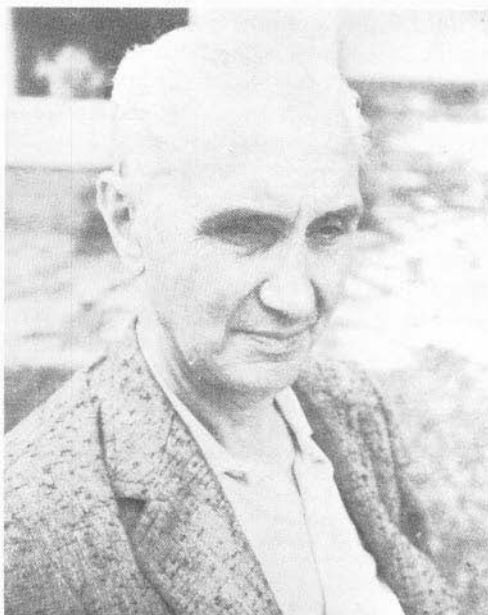
D'aquesta manera queda com a activitat bàsica per al moment de l'audició en directe poc més que el gaudi de l'espectacle visual, del ritual i de la comunicació. I, en aquest aspecte, sí que les audicions per a escolars continuen essent no només vàlides, sinó també necessàries. Amb tot, cal no oblidar que és un primer pas per a acostar-s'hi, però que encara no és plenament el concert públic al qual l'adult que ara és alumne també haurà de saber assistir.

Josep M. Vilar

MARIÀ MANENT: EL CANT AMAGADÍS

Em sembla que tothom que ha tractat el darrer gran poeta del Noucentisme coincidirà a dir que era un home d'una extrema finesa en el tracte i d'una gran cordialitat. D'una cosa i de l'altra en sóc testimoni. Quan estudiava magisteri, en Miquel Desclot, professor de llengua i literatura, ens va posar uns deures: Fer una entrevista a un personatge de l'actualitat. Aprofitant-me de l'amistat que tinc amb dues filles del poeta, vaig decidir entrevistar el seu pare. El senyor Manent em va rebre en el despatx de casa seva. La cambra estava farcida de llibres i de carpetes. S'endevinava un desordre ordenat escrupolosament, com va demostrar-ho les vegades que es va aixecar de la butaca per ensenyar-me un llibre o algun paper adormit dins d'una carpeta que il·lustrava allò que m'estava explicant. Jo portava un bon feix de preguntes per fer-li i un magnetòfon. El senyor Manent tenia la rara qualitat de fer-te sentir important, s'interessava per les teves opinions en el mateix grau que jo per les seves i aquesta actitud tan receptiva i respectuosa alhora no és gaire habitual en el món d'avui. Vam estar més de dues hores parlant i recordo amb gran plaer com comentava els aspectes més destacats de la poesia catalana i dels grans poetes contemporanis, especialment els de llengua anglesa i francesa, que coneixia molt bé. Per mi va ser un descobriment tot el que va dir-me sobre les característiques de la poesia xinesa, que ell ens ha donat a conèixer.

Aquestes versions han estat molt elogiades per tota la crítica del nostre país. Quan vaig arribar a casa meva, vaig posar en marxa el magnetòfon disposat a transcriure les seves paraules. I amb gran consternació vaig descobrir que les piles estaven gastades i només s'havia enregistrat un balbuceig indesxifrabl. Vaig tornar a telefonar al poeta i amb una amabilitat que encara em fa envermellar em va tornar a citar per un altre dia dient-me que no m'amoïnés gens ni mica. Les altres vega-

des que vaig poder saludar-lo sempre em va recordar aquella anècdota amb una gran simpatia.

Fa un parell d'anys vam telefonar-lo per dir-li que dins el marc de l'Escola d'Estiu volien retre-li un homenatge juntament amb Josep V. Foix i Pere Quart. No es trobava gaire bé de salut i no va poder assistir-hi. Defugia sempre que podia aquesta mena d'actes que el feien sentir incòmode, però ens ho va agrair moltíssim i es va sentir molt afalagat quan la revista «Infància» va fer-li una entrevista per parlar de les traduccions que en Josep Carner i ell mateix havien fet d'algunes obres adreçades a nens i joves. Les seves opinions eren plenes de saviesa i d'aquest saber fer que donen els anys d'una pràctica intel·ligent i exigent de l'ofici de poeta.

He llegit diversos poemes i fragments de la seva prosa als nois i noies de la classe. Sé que hi ha hagut aspectes d'aquestes lectures que no han acabat de ser en-

tesos, però la musicalitat del vers, la perfecta forma dels seus poemes els han captivat. El silenci amb què escoltaven era prou eloqüent. Més endavant, temps tindran per anar penetrant en els diversos significats dels seus poemes. I potser ara, com a homenatge al poeta, podríem fer realitat allò que diverses vegades ha expressat l'Ignasi Riera: presentar les estacions de l'any, especialment la tardor cada vegada més difícil de reconèixer, seguint el fil dels bellíssims poemes de Marià Mament que en parlen. O rellegint una altra vegada la traducció que va fer d'*El Llibre de la Jungla*, d'*El Llibre de les fades de Rackham*, de les rondalles d'Andersen o de Peter Pan i Wendy. I per als més petits els versos aplegats a *Espígol blau*.

El *Cant amagadís* del poeta ens acompanyarà sempre. Com sempre ens acompanya la bona poesia.

Jaume Cela

BAQUÉS I TRENCHS, Marian, *Jocs per aprendre a llegir i escriure*. Ed. Ceac. Barcelona 1988 (Educació i Ensenyança).

El llibre *Jocs per aprendre a llegir i escriure*, de M. Baqués, pretén ser un instrument d'ajuda per a tots els professionals de l'ensenyament que incideixen directament en l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura.

Consta de dues parts ben diferenciades: l'exposició teòrica, feta amb un llenguatge entenedor i precís, i la seva aplicació pedagògica, a través de jocs, classificats en funció de diferents elements que, units, formen un tot en l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura.

El recull de jocs són el resultat de la tasca desenvolupada per l'autor en el camp de l'ensenyament, fruit de la seva llarga experiència com a mestre. El fet d'establir un lligam entre ambdues parts evidencia la seva preocupació per aportar exercicis pràctics als conceptes teòrics, cosa sovint oblidada en els cursos de formació dels mestres.

Els objectius que es proposa aquest llibre es resumeixen així:

- Facilitar el coneixement científic dels factors que intervenen en l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura.
- Aportar recursos pràctics als mestres.
- Desenvolupar la pròpia creativitat del mestre possibilitant l'ampliació i creació de nous jocs encaminats a optimitzar el procés d'aprenentatge.

Aquest llibre pot ser, també, un mate-

rial útil de suggeriments i de reforç per als mestres d'educació especial que desenvolupen la seva tasca amb nens amb necessitats educatives especials. Molts jocs poden ser inclosos en els programes d'adaptació curricular de cada nen.

Ben segur que els professionals de l'ensenyament judicarem de manera positiva la seva aportació pedagògica.

Anna Toro
novembre 1988

ALTRES NOVETATS

La animación sociocultural. Barcelona: Oikos Tau, 1988 (Tratado de ciencias pedagógicas; 14)

Extracte de l'índex:

Problemática de la animación sociocultural; La formación de los animadores; Enfoque psicosociológico de las actividades socioculturales; La animación sociocultural en Francia: líneas maestras y problemas.

Catalunya i Europa: materials de treball. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. Patronat Català pro Europa, 1988. 3 v.

Llibrets de consulta per a nois/ies d'11 a 16 anys, per a les àrees de llenguatge i ciències socials, que aporten una visió global de la peculiaritat catalana dins d'Europa. Cada text s'acompanya de suggeriments didàctics.

Estadística de la enseñanza en España: niveles no universitarios: 1985/86. Madrid: Centro de Public. del Ministerio de Educación y ciencia, 1988

Les Jeunes handicapés: le droit au status d'adulte. París: OCDE, 1988

Extracte de l'índex:

Valeurs philosophiques et stratégies politiques; La construction sociale de la notion de handicap; Devenir adulte; Vers une approche qui tient compte du sujet; De la théorie a la pratique; Incidences pour l'action des pouvoirs publics.

KAMII, Constance; De VRIES, Rheta. *Juegos colectivos en la primera enseñanza: implicaciones de la teoría de Piaget.* Madrid: Visor, 1988. (Aprendizaje Visor; 40)

Extracte de l'índex:

¿Qué es un buen juego colectivo?; Razones para el empleo de juegos colectivos; Tipos de juegos colectivos: Carreras de bloques, Pillapilla, Espalda con espalda, etc.; La cuestión de la competición; Principios de enseñanza; La teoría de Piaget, el conductismo y otras teorías de la educación.

LÓPEZ DEL CASTILLO, Lluís. *Quina llengua i quina escola.* Barcelona: Aliorna, 1988 (Aliorna teoria i pràctica; 5)

Extracte de l'índex:

Paper de la llengua dins de la societat; La llengua catalana, ¿Exponent incomplet d'una nació inacabada?; Població catalana i problemàtica nacional i lingüística; Per una política educativa catalana; Una educació superadora de desnivells lingüístics; Una educació lingüística, científica i creativa.

RIART, Joan. *Jocs per a l'orientació professional.* Santa Coloma de Gramenet: Casal del Mestre de Santa Coloma de Gramenet, 1988 (Monogràfics; 10)

Índex:

Jocs: Els globus; L'illa; Mímica; Els «pentominos»; El planeta; La professió misteriosa; Les síl·labes dels daus; El Tangram; Els verbs professionals.

Soca-tira: psicomotricitat, dinàmica i dansa a l'escola. Barcelona: Graó, 1988 (Punt i seguit)

Extracte de l'índex:

El cos: Treball del cos, Orientació espacial, Espai gràfic, La postura, Relaxació, Coordinació de moviments, Equilibri, Jocs de pati; El ritme: Ritme i educació musical; La dansa: Moviment,

Dansa lliure, Dansa organitzada; Quadre resum.

SUBIRATS, Marina; BRULLET, Cristina. *Rosa y azul: la transición de los géneros en la escuela mixta*. Madrid: Ministerio de Cultura. Instituto de la Mujer, 1988 (Serie estudios; 19)

Extracte de l'índex:

La evolución histórica del sexismo en la educación: de la escuela separada a la escuela mixta; El sexismo en la edu-

cación actual: estudios sobre curricula y sobre interacción en el aula; la realidad de la escuela mixta: el marco general de la interacción establecida a través del lenguaje; Factores que inciden en la discriminación verbal; la participación voluntaria: estrategias de las niñas en el aula; Conclusiones.

Biblioteca Rosa Sensat
novembre 1988

ALCOBERRO, Agustí, *Una troca embolicada*, Laia, Barcelona 1988 (Col. El nus).

Aquesta novel·la de «lladres i serenos» constitueix sens dubte un agradable passatemps. Els protagonistes són una parella que acaben de finalitzar el COU. El noi és qui conta i la xicoteta qui empeny a l'aventura. Una noia molt decidida i disposada a desembolicar la troca anunciada al títol. Malgrat tot, dels perills que passen, se n'escapen prou bé com per transformar aquesta sèrie negra en rosa. La història té al·licient i les vides dels protagonistes són ben descrites; el llenguatge, planer, amb un xic d'humor, fa de bon seguir. Apte per a lectors de 14 anys.

Françoise Samuel-Lajeunesse

BORRÀS, Xavier, *Mare màquina*, Laia, Barcelona 1988 (Col. El nus).

Novel·la de ciència ficció en la qual es mostra la terra després d'una guerra nuclear. La humanitat ha quedat dividida en dos grups. Els que depenen del cervell central (un ordinador) i els que viuen sota terra fora de la influència d'aquest cervell central. La trama de la novel·la és el tema de la superioritat de la intel·ligència humana sobre la de la màquina. És seguint aquest fil com es desenvolupa l'aventura en la qual un «marginal» s'introdueix en la ciutat informatitzada i amb la col·laboració d'un ésser humà d'allà aconsegueixen destruir el cervell central i tornar la llibertat a la

Humanitat per iniciar una nova era postatòmica.

Més acció que caracterització d'ambients i personatges. (13 anys.)

Cesar Vázquez

COMPANY, Mercè, *El desesperador de la pluja*, il. H. Elena, Timun Mas, Barcelona 1988.

Altra vegada la Nona ens explica com venç, gràcies al seu amic imaginari i sempre omnipresent, la seva por a les tempestes, als espetecs dels trons i a la fúria dels llamps. Quan es troba de colònies, lluny dels seus pares, en una granja a les afores, en veure com es formen els núvols i en conèixer les gotes de pluja, li expliquen com fan de contents als cargols i a les granotes, a les plantes i a les flors, i així es convenç que no cal tenir por. (7 anys; abans per mirar.)

Rosalía Miralles

CORNET, M., *Fill, què hi fas a Polònia*, Elfos, Barcelona 1987 (Col. Pinzellades).

Aparentment són una sèrie de comentaris presentats en capítols curts, on es compara la vida a Polònia i la vida a casa nostra. A poc a poc es va desglossant una història, la narradora és la protagonista i exposa el seu patiment pel fill, tal com ho expressa al títol. La narració està dividida en dues parts: la titulada «el ba-

teig» on la comparació de cultura i costums és l'objectiu; a la segona part «Núvol de foc» (Txernòbil), la història adquireix uns colors més vius, el sentiment és present i la crítica de dos tipus de societat arriba a fons. Per a nois i noies que cal interessar per la pau o fer-los veure el contrast societat-capitalisme-comunisme. (A partir de 13 anys.)

A. Lissou

FRANCH, Vicent, *La fuga d'en Quim Ortola*, Gregal Llibres, València 1988.

Quim Ortola, pagès d'un poble valencià, treballador i seriós, un bon dia desapareix. Passen mesos i, un dia, torna content i feliç. Vol explicar el què li ha succeït allà on ha estat, però ningú no el vol escoltar. El prenen per boig i el tanquen en un manicomi. Cansat de tants electroxocs i punxades, s'escapa i escriu a la seva dona Maria perquè es reuneixi amb ell en un lloc determinat. En Quim, la Maria i els seus dos fills se'n van allà on viuen «aquella gent», savis i pulcres. En Quim envia una carta al boticari i li explica que un dia «des d'una lluentor que li emplenà els ulls d'una nova saviesa» el convenceren perquè anés a visitar un altre món d'homes.

El llibre és curt i els dibuixos són molt realistes i ben fets. Pot tenir interès per la llengua i la manera de narrar la història. El final queda, però, una mica penjat. (13 anys.)

Pilar Garriga

NOVES TECNOLOGIES, NOVES EXCUSES

El temps passa i em faig vella. No hi ha més remei que acceptar-ho. Prou que m'ho diu cada mati el mirall d'encís quan em torna la meva matinera i despenjada imatge.

I prou que m'ho diu tot el que m'expliquen els nois i noies de la classe informats de la meva ignorància tecnològica.

Abans, quan jo anava a l'escola del barri i el mestre —pobre senyor mestre, com va arribar a patir per culpa meva!— em posava els terribles *deberes*, jo me les enginyava per buscar alguna excusa quan no els havia fet. Eren coses molt normaletes —vaja, almenys sempre m'ho ha semblat— i ell no feia cap mena de cara especial, llevat d'enfadar-se perquè no li havia fet la feina. Recordo que li deia: «Senyor Campañá, no he pogut fer els *deberes* perquè se'n va anar la llum», o «Senyor Campañá, al meu germà li ha caigut l'entrepà de sardina damunt del full i m'ho ha tacat tot i l'hauré de repetir», o «Senyor Campañá, la meva mare m'ha fet anar a plaça i no he tingut temps de passar-ho en net».

Tot eren mentides petites, petites excuses per no haver d'encarar-me amb un càstig més gros. Però el mestre sabia amb tota seguretat quan l'enganyava i quan no.

Però ara les excuses han canviat de tal manera i és tanta la meva ignorància que jo no sé com reaccionar. No endevino quan em diuen la veritat o quan m'aixequen la camisa. Els de la classe s'excusen d'aquesta manera:

«Mireia, t'ho havia fet tot, però el meu germà va pitjar un botó equivocat de l'ordinador i em va esborrar el conte que vas demanar-nos», o «Mireia, la meva mare està utilitzant la impressora per no sé quines coses i no la puc fer servir, t'ho portaré la setmana que ve». Però quan bufo com una cafetera embussada i endevino que ells en són conscients, és quan em diuen: «Té, Mireia, et dono el disquet. Quan te l'hagis mirat, ja me'l tornaràs».

Què en faig, jo, d'un disquet, si no tinc ordinador!

Els temps canvien. Tot corre i jo em temo que vaig massa a poc a poc.

Mireia Puig

---

dossiers

ROSA SENSAT

Astronomia a l'Escola

Robert Estalella
Sabina Cid
Eduard Garcia-Luengo
Montserrat Mollins
M. Carme Paduella
Mariona Trobat

dossiers
ROSA SENSAT

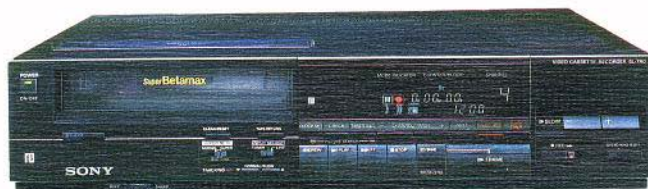
**Com acostar els nostres alumnes
al món dels estels i els planetes.**

ASSOCIACIÓ de MESTRES ROSA SENSAT
Còrsega, 271. 08008 BARCELONA. Tel. 237 07 01

ABACUS®

DISTRIBUIDOR DE
SONY

**Especialitzat en el subministre a
Centres Escolars**